

Хмельницький національний університет
Факультет економіки і управління
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Депозитні операції в системі формування банківських ресурсів
за матеріалами АТ «Укрексімбанк»

Рівень вищої освіти бакалавр

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
Шифр і назва галузі знань

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Шифр і назва спеціальності

Освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування»
Назва

КВРФБС. 019276.01.08.00

Виконала студентка IV курсу, групи ФБС-19-1 _____ Оксана КАЗМІРЧУК
Підпис, дата Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник д-р екон. наук, професор _____ Ніла ХРУЩ
Науковий ступінь, посада Підпис, дата Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Нормоконтролер: _____
Підпис, дата Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

До захисту допускаю:
Завідувач кафедри ФБСС _____ Ніла ХРУЩ
Підпис Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

_____ 2023 р.

Хмельницький 2023

Зміст

	С.
Вступ	5
1 Теоретико-організаційні засади депозитних операцій	7
1.1 Економічна сутність, роль та місце депозитних операцій у формуванні ресурсної бази банку	7
1.2 Класифікація, способи залучення та законодавче регулювання депозитних операцій	13
2 Аналітико-практичні аспекти депозитних операцій в системі формування банківських ресурсів	22
2.1 Аналіз сучасного стану депозитного ринку в Україні та фінансово-господарської діяльності АТ «Укресімбанк» в 2020-2022 роках	22
2.2 Напрями вдосконалення депозитних операцій на основі аналізу особливостей депозитної діяльності АТ «Укресімбанк» в 2020-2022 роках	43
Висновки	49
Список використаних джерел	51
Додатки	56

Вступ

Актуальність теми. Наявність адекватного обсягу ресурсів дозволяє банку здійснювати активні операції, тобто інвестувати кошти, з метою отримання максимально можливого рівня прибутку та диверсифікації активів з метою мінімізації ризиків. На базі депозитних операцій формується суттєва частина банківських ресурсів, котрі є джерелом для проведення активних операцій. Кризові явища у банківській системі України загострили це питання, тому дослідження особливостей здійснення банками депозитних операцій в системі формування банківських ресурсів є актуальною проблемою комерційних банків України.

Питання депозитних операцій банків досліджували як вітчизняні, так і закордонні науковці, такі як Герасимович А.М., Васюренко О.В., Коваленко В.В., Коцовська Р.Р., Петрук О.М., Тиркало Р.І. та інші. Незважаючи на велику кількість досліджень з цієї теми, вона залишається актуальною, адже особливістю депозитних операцій є те, що вони становлять основу, котра формує як пасивні, так і активні операції банків.

Метою кваліфікаційної роботи є поглиблення теоретико-методичних засад і практичних рекомендацій щодо депозитних операцій в системі формування банківських ресурсів.

Відповідно меті дослідження були поставлені такі завдання:

- узагальнити теоретичні положення щодо сутності поняття «депозит», окреслити роль та місце депозитних операцій у формуванні ресурсної бази банку;
- з'ясувати теоретико-організаційні та нормативно-правові основи здійснення банками депозитних операцій;
- здійснити аналіз сучасного стану депозитного ринку в Україні та фінансово-господарської діяльності АТ «Укресімбанк» в 2020-2022 роках;

– окреслити основні напрямки вдосконалення депозитних операцій банківських установ.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є депозитні операції банку.

Предметом дослідження є теоретико-методичні аспекти та практичні рекомендації щодо депозитних операцій в системі формування банківських ресурсів.

Під час дослідження використовувалися загальнонаукові та спеціальні методи, а саме: абстрактної логіки, декомпозиції, якісного аналізу – для критичного вивчення сутності понять «депозит», «вклад», «банківські ресурси»; статистичного та порівняльного аналізу, узагальнення, синтезу – для оцінювання сучасного стану депозитного ринку України; метод статистичних порівнянь – для визначення стану та структури активів та пасивів АТ «Укресімбанк»; графічні та табличні методи – для наочного відображення фінансово-економічних показників діяльності банківських установ та відображення результатів проведеного дослідження.

Інформаційну базу дослідження становили законодавчі та нормативно-правові акти України, офіційні статистичні матеріали, монографічні дослідження, наукові публікації провідних вчених стосовно засад депозитних операцій, інформаційні ресурси мережі Інтернет, наглядова статистика НБУ, фінансова звітність АТ «Укресімбанк».

Основні результати дослідження були представлені на Всеукраїнському економічному студентському форумі присвяченому 50-річчю Факультету економіки і управління Хмельницького національного університету (8 червня 2023 р., м. Хмельницький).

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи – 50 сторінок. Робота містить 20 таблиць, 11 рисунків та 4 додатки. Список використаних джерел складається із 45 найменувань.

1 Теоретико-організаційні засади депозитних операцій

1.1 Економічна сутність, роль та місце депозитних операцій у формуванні ресурсної бази банку

Вагоме місце у поточних економічних, соціальних та, навіть, політичних процесах відводиться банківській системі як фінансовому посереднику та координатору руху фінансових ресурсів, оскільки банки акумулюють грошові кошти та здійснюють їх перерозподіл між різними суб'єктами ринку. Основу функціонування банківської системи складають банківські ресурси, зростання котрих сприяє підвищенню можливостей банків у задоволенні поточних та інвестиційних потреб суб'єктів господарювання, а також і домогосподарств у додаткових фінансових ресурсах. Банківські ресурси являють собою сукупність грошових коштів, котрі знаходяться у розпорядженні банків та використовуються ними для виконання активних операцій, тобто банки акумулюють кошти фізичних та юридичних осіб та перетворюють їх на капітал. В той час як власний капітал банків є тією частиною ресурсів, що створює умови й забезпечує можливості щодо ефективної діяльності підтримання ліквідності на належному рівні, то залучені банківські ресурси складають основу ресурсів банків загалом та дозволяють проводити активну діяльність.

У найбільш узагальненому вигляді визначення поняття «банківські ресурси» може виглядати так: «банківські ресурси – специфічна складова частина фінансових ресурсів, сукупність засобів, що є в розпорядженні банку і використовуються ним для ведення кредитних та інших активних операцій» [2].

В таблиці 1.1 наведено різні трактування поняття «ресурси банку» в економічній літературі.

Таблиця 1.1 – Підходи до трактування поняття «ресурси банку» в економічній літературі*

Автор, джерело	Визначення термінів
Васюренко О. [5]	«Ресурси комерційного банку – це сукупність власних, залучених і цільових фінансових коштів банку, що знаходяться в безпосередньому його розпорядженні і використовуються на його розсуд для здійснення повномасштабної банківської діяльності»
Вовчак О., Руцишин Н., Андрейків Т. [6]	«Ресурси банку – це сукупність грошових коштів, що знаходяться у його розпорядженні й використовуються для здійснення активних та інших операцій»
Кутідзе Л., Гранько О. [15]	«Ресурси банку – сукупність власного капіталу і залученого банком у результаті проведення пасивних і активно-пасивних операцій, а також коштів, що є в його розпорядженні і можуть бути використанні для активних операцій»
Мороз А., Савлук М. [17]	«Ресурси комерційного банку – це сукупність коштів, що є у його розпорядженні та використовуються для виконання активних операцій»
Присяжнюк О.П. [23]	«Ресурси комерційного банку – його власний капітал, залучений і позиковий капітал, а також як самостійне джерело власних коштів банку»

* згруповано на основі [5, 6, 15, 17, 23]

Якщо розглядати окремий банк, то його ресурси : «це сукупність грошових коштів і виражених у грошовій формі матеріальних і фінансових активів, що перебувають у розпорядженні банків і можуть бути використані ними для кредитно-інвестиційних операцій та надання банківських послуг»[31].

В економічній літературі класифікують банківські ресурси за різними ознаками: за джерелами утворення, економічним змістом відображення у балансі банку, місцем мобілізації, відображенням в обліку, можливістю прогнозування розмірів ресурсу, можливістю утворення, терміном знаходження в розпорядженні банку та ціною залучення [1].

Структура банківських ресурсів залежить від спеціалізації банків, наприклад, універсальні банки, що переважно займаються короткостроковим кредитуванням, в якості основного виду залучених ресурсів використовують короткострокові депозити; в той час як іпотечні, що займаються довгостроковим кредитуванням під заставу нерухомості, залучають ресурси через емісію довгострокових зобов'язань – іпотечних облігацій, але в будь-

якому випадку, оскільки класифікація ресурсів банку за джерелами їх формування є визначальною, структуру ресурсів банку за складовими елементами відображено на рисунку 1.1.

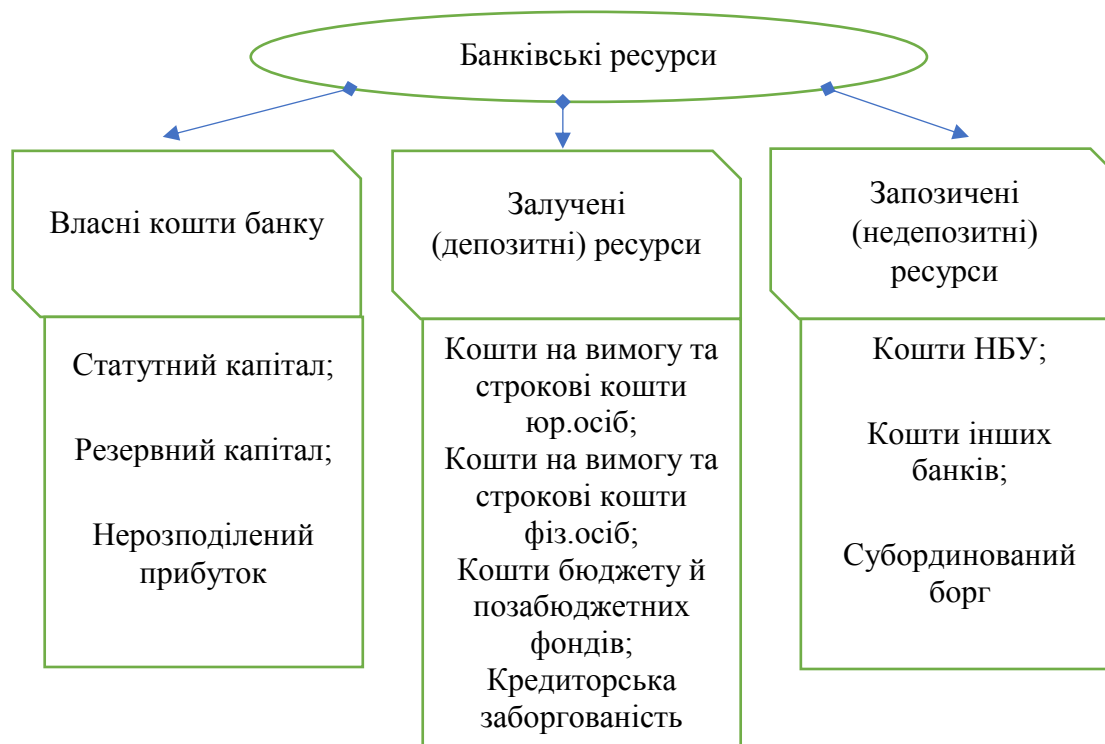

Рисунок 1.1 – Класифікація банківських ресурсів за джерелами формування (побудовано на основі [4, 6, 14, 17, 21])

Найбільшою частиною в пасивах банку є залучені кошти, що в декілька разів більші ніж власні кошти, а це і визначається специфікою банку як посередника на фінансовому ринку. У практиці банківництва всі відкриті в банку рахунки клієнтів узагальнено називають депозитами, а отже, і залучені кошти – депозитними зобов'язаннями. Суть банку як ринкового інституту фінансового посередництва найбільш чітко може бути виявлена через операції, що ним проводяться. Основними банківськими операціями є такі три: депозитні, кредитні та розрахункові. «Депозитні операції банків пов'язані із залученням грошових коштів клієнтів на вклади, що можуть використовуватись згідно з режимом відповідного рахунка і банківським законодавством» [33].

Знання про банківську діяльність, у тому числі і про депозити, такі ж давні, як і найдавніші джерела знань щодо держави та права загалом. В історіографії можна знайти згадки, що основою для розвитку банківських установ були, по суті, депозитна діяльність та мінова «торгівля» грошима, а далі вже з'являлись інструменти надання кредитів та роботи з готівкою. Залучення коштів сучасними банками, в рамках правовідносин «клієнт-банк», є частиною історично сформованих практик банківської депозитної діяльності. Важливою функцією банків є мобілізація тимчасово вільних грошових коштів та перетворення їх у капітал. Залучений капітал використовується для ведення кредитних, інвестиційних та інших операцій. Суттєву частину залученого капіталу становлять акумульовані банком тимчасово вільні грошові кошти, які виникають на основі кругообороту промислового та торгового капіталу, а також особисті грошові накопичення та заощадження населення. Саме залучені кошти і становлять більшу частку ресурсів банків (85–90%), тому для них є характерним широкий спектр форм та видів залучення коштів.

Усі банківські операції розподіляються на активні та пасивні, і депозитні операції належать до пасивних операцій комерційних банків. Суть пасивних операцій полягає в тому, що банк залучає різних видів депозитів (вкладів) в межах депозитних операцій, отриманні кредитів від інших банків, емісії цінних паперів тощо, в результаті чого збільшуються грошові кошти в пасиві балансу банку. Залучені ресурси є, по своїй суті, кредиторською заборгованістю банку, котра виникла як наслідок попередніх операцій та яка має бути погашена у визначений договором термін. В результаті здійснення банком депозитних операцій кошти клієнтів залучаються на банківські рахунки з метою збереження, накопичення та примноження за рахунок оплати користування ними банком.

Основна термінологія на законодавчому рівні щодо депозитних операцій обґрунтована у Законі «Про банки та банківську діяльність» та «Положенні про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій та операцій з ощадними сертифікатами банку» [22, 24]. Об'єктами депозитних

операцій є депозити – суми грошових ресурсів, які суб’єкти депозитних операцій вносять у банк і які на певний час зосереджуються на рахунках банку за відповідну плату. Також, в цьому контексті вживається термін «вклад». В сучасній економічній літературі даючи описання сутності понять «депозит» чи «вклад» в якості результату здійснення депозитних операцій банком, науковці висловлюють думки, котрі дещо різняться (таблиця 1.2).

Таблиця 1.2 – Підходи до трактування понять «депозит», «вклад» в економічній літературі*

Автор, джерело	Визначення термінів
1	2
Законодавча база	
Закон України «Про банки і банківську діяльність» [24]	Депозит – це кошти в готівковій або в безготівковій формі, валюті України або іноземній валюті, які розміщені клієнтами на їхніх іменних рахунках у банку на договірних засадах на визначений строк зберігання або без зазначення такого строку і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства України та умов договору
«Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій та операцій з ощадними сертифікатами банку» [22]	Вклад (депозит) – це грошові кошти в готівковій або безготівковій формі у валюті України або іноземній валюті чи банківські метали, які банк прийняв від вкладника або які надійшли для вкладника на договірних засадах на визначений строк зберігання чи без зазначення такого строку (під процент або дохід в іншій формі), підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства України та умов договору
Цивільний кодекс [37]	Банківський вклад - за договором банківського вкладу (депозиту) одна сторона (банк), що прийняла від другої сторони (вкладника) або для неї грошову суму (вклад), що надійшла, зобов'язується виплачувати вкладникові таку суму та проценти на неї або дохід в іншій формі на умовах та в порядку, встановлених договором
Вітчизняні науковці	
Васюренко О. Д.[4]	Депозит – гроші, передані в банк їхнім власником для зберігання, які залежно від умов зберігання числяться на тому чи іншому банківському
Коцовська Р. [14]	Депозит – це грошові кошти або банківські метали, розміщені вкладниками в банку на визначений договором строк
Юнін О. С., Круглова О. О., Савельєва М. О. [10]	Депозити – суми коштів (включаючи вартість цінних паперів), які суб’єкти депозитних операцій вносять у банк або які внаслідок чинного порядку здійснення банківських та фінансових операцій на певний час осідають на рахунках банку.
Мороз А. [17]	Депозит (вклад) – це грошові кошти в національній та іноземній валюті, передані їх власником або іншою особою за його дорученням у безготівковій та безготівковій формі на рахунок власника для зберігання на певних умовах

Кінець таблиці 1.2

1	2
Петрук О. [21]	Депозит (вклад) – кошти, що надаються фізичними та юридичними особами в управління резиденту, визначеному фінансовою організацією згідно з чинним законодавством України, або нерезиденту на чітко визначений термін та під процент, оформляються відповідною угодою
Стельмах В. [11]	Депозит (вклад) – грошові суми чи цінні папери, передані фізичними та юридичними особами, банківськими установами для зберігання на певних умовах
Стечишин Т. Б. [33]	Депозити – це грошові кошти, що розміщуються на зберігання у банку від імені юридичних і фізичних осіб на договірній основі
Фролов С. [36]	Депозит – грошові кошти чи цінні папери (акція, облігація), що вносяться для зберігання в кредитні установи (банк, ощадкаса). Вклад – грошові кошти населення, підприємств та організацій, що внесені для зберігання в банки на певних умовах
Зарубіжні науковці	
Міклінські М. [42]	Депозитарна банківська діяльність бере свій початок у митній та комерційній практиці, є нормативно визначеним елементом нагляду.
Роуз П. [44]	Депозити – фінансові вимоги до банку з боку підприємств, приватних осіб та державних установ.
Уолл Н. [45]	Банківський депозит – суми, що розміщені в банку його клієнтами

* згруповано на основі [4, 10, 11, 14, 17 та інші]

Відповідно, як бачимо із визначень, зібраних у таблиці 1.2, більшість авторів трактує депозит як грошові кошти або інші фінансові активи, що передані в банк на певних умовах (договірних засадах) та на тимчасовій основі. Проте частина авторів поняття «депозит» та «вклад» ототожнюють, в той час як інші із цим не згоджуються. Вітчизняне законодавство також ототожнює договір банківського вкладу із депозитом [37].

За звичаями ділового обігу поняття «договір банківського вкладу» та «депозитний договір» використовуються як синонімічні поняття. Термін «депозит» (від лат. «depositum» – «річ, віддана на зберігання») означає також зберігання вкладу [12]. Про це свідчить також і пункт 2.1 «Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій та операцій з ощадними сертифікатами банку», котрий підкреслює зберігальну природу вкладу (депозиту). В той же час пункт 2.4 підкреслює договірну природу цих операцій, визначаючи, що «вкладна (депозитна) операція –

операція банку із залучення грошових коштів або банківських металів від вкладника або для вкладника на вкладний (депозитний) рахунок вкладника в банку на договірних засадах, уключаючи видачу йому ощадного сертифіката»[22].

Отже, на нашу думку, варто притримуватись букви закону, що регулює банківську діяльність щодо депозитних операцій. На сьогодні депозит – це єдиний термін для означення коштів, які тимчасово залучені банком згідно з угодою на будь-який час і від будь-якої особи [13].

У сучасній практиці банківництва серед джерел формування залучених ресурсів пріоритетна роль традиційно належить депозитам, котрі у зв'язку із своєю визначною роллю характеризуються великим різноманіттям. Характер залучених депозитів багато в чому визначає види кредитних операцій, що будуть здійснюватися банком, а відповідно, і обсяг доходу банку. Гармонійна організація депозитних операцій забезпечує адекватну ліквідність банку. Депозитні операції зумовлюють прискорення безготівкових розрахунків, що ведуться банком. І останнім, але не менш важливим фактором, що обґрунтовує важливу роль депозитних операцій в системі формування банківських ресурсів є те, що сформовані за рахунок депозитних операцій ресурси є значно дешевшими ніж міжбанківські кредити.

1.2 Класифікація, способи залучення та законодавче регулювання депозитних операцій

З метою ведення обліку, аналізу та планування банківської депозитної діяльності, розроблено багато класифікацій депозитів. В науковій економічній літературі класифікація депозитів здійснюється за різними ознаками, наприклад, вид та статус вкладника, валюта депозиту, терміновість залучення депозиту, депозитна ставка, особливості нарахування та виплати процентів за

депозитом. Зведену класифікацію депозитів за різними ознаками подано в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3 – Класифікація банківських депозитів*

№ з.п.	Класифікаційний критерій	Види депозитів
1.	За категорією вкладника	Депозити фізичних осіб; депозити юридичних осіб; депозити банків; депозити бюджетних установ
2.	За строком користування	Депозити до запитання (на вимогу); строкові депозити
3.	За валютою депозиту	Депозити в національній валюті; депозити в іноземній валюті
4.	За резидентністю	Депозити резидентів; депозити нерезидентів
5.	За способом оформлення	Оформлені угодою; з наданням ощадної книжки; з наданням депозитного сертифіката
6.	За режимом функціонування	З правом поповнення; без права поповнення
7.	За методом нарахування процентів	З фіксованою процентною ставкою; з плаваючою процентною ставкою; депозити, за якими нараховуються «прості» проценти; депозити з капіталізацією, за якими нараховуються «складні» проценти
8.	За періодами нарахування процентів	Зі щомісячним нарахуванням процентів; зі щоквартальним нарахуванням процентів; зі щорічним нарахуванням процентів
9.	За цільовим призначенням	Для отримання доходу; гарантійні депозити

* згруповано на основі [4, 6, 14, 17, 21]

Найбільш інформативною для потреб формування ресурсної бази є класифікація депозитів за категорією вкладника та строковістю (рисунок 1.2).

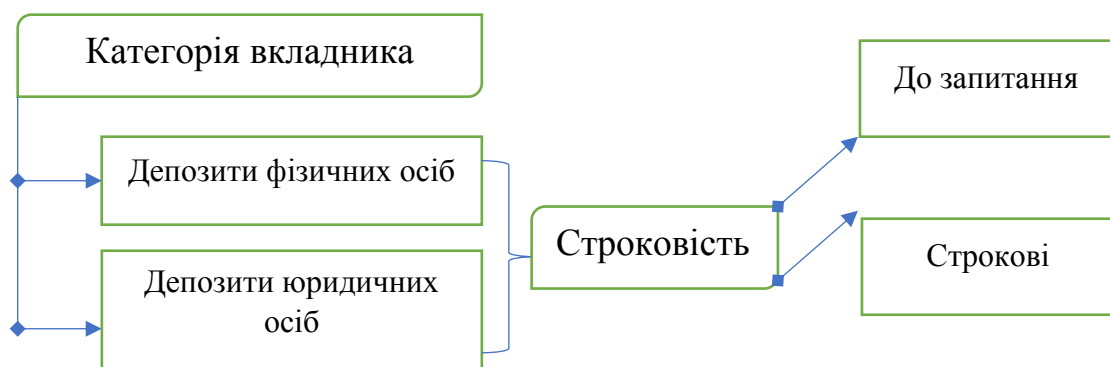

Рисунок 1.2 – Класифікація депозитів в контексті потреб формування ресурсної бази (складено на основі [4, 6, 14, 17, 21])

З метою формування якісної ресурсної бази на основі депозитних джерел саме походження коштів – від юридичних чи від фізичних осіб – відіграє важливу роль щодо формування умов залучення та обслуговування цих двох груп клієнтів, адже специфіка появи у них тимчасово вільних коштів та мотиви розміщувати їх на депозит в банках суттєво різняться. Від того, хто з клієнтів більше є у фокусі уваги, буде залежати і спрямованість діяльності банку на ринку депозитних операцій. Оскільки, для юридичних осіб розміщення коштів на депозитах є, якщо так би мовити, супутньою послугою до розрахунково-касового обслуговування в банку, адже для бізнесу краще, коли кошти знаходяться в обороті і обслуговують поточну діяльність. Імобілізація їх на депозитах в банках веде до зменшення поточної ліквідності, тому для цієї групи клієнтів банківські установи повинні вишукувати додаткові стимули розміщення їх тимчасово вільних коштів на депозит. В той же час, фізичні особи більше зацікавлені у примноженні власних заощаджень, коли рішення розмістити кошти на депозит вже людиною ухвалене, то вибір банку відбувається виходячи доступної інформації про репутацію банку та із цінової політики банків за депозитами. Фізичні особи, за інших рівних умов, будуть прихильніші до банку із вищими ставками за депозитами. Також свою роль тут відіграє і набір додаткових послуг, що пропонується тим чи іншим банком.

Критерій строковості залучених на депозити коштів відіграє надважливу роль у оцінці якості ресурсної бази банку, адже чим менше серед депозитів тих, що до запитання, тим більш прогнозованими та надійними є джерела фінансування активних операцій банку. Цим зумовлені і більш високі процентні ставки за строковими депозитами, рівень яких залежить від терміну та виду депозиту, облікової ставки НБУ, загальної динаміки ставок грошового ринку тощо. Все ж таки можна виокремити є термін, на який розміщені кошти, як визначальний фактор: чим більш тривалий строк дії угоди, тим вища процентна ставка, однак вона не перевищує величину облікової ставки НБУ.

Варто зазначити, що під впливом світової тенденції сек'юритизації банківської діяльності з'явилась ще одна з форм строкових депозитів, а саме

сертифікат, котрий є депозитним (для юридичних осіб) та ощадним (для фізичних осіб). «Сертифікат – це цінний папір, що може використовуватися його власником як платіжний засіб і мати обіг на фондовому ринку» [33]. Можна виділити певні переваги сертифікатів над строковими вкладками, що оформленими звичайними депозитними договорами, а саме: сертифікат, крім іменного, може бути достроково проданий на вторинному ринку цінних паперів власником іншій особі із одержанням деякого прибутку за час зберігання, але це не спричинить зміни обсягу ресурсів банку, в той час як дострокове вилучення власником строкового вкладу означає для нього втрату прибутку, а для банку – втрату частини ресурсів. Однак, в Україні з 2015 р. із прийняттям поправок до Цивільного кодексу можливе «повернення вкладникові банківського строкового вкладу та нарахованих процентів за цим вкладом на його вимогу до спливу строку або до настання інших обставин, визначених договором, можливе виключно у випадках, якщо це передбачено умовами договору банківського строкового вкладу» [37]. Отже, можна говорити про те, що якщо в угоді банком прописана можливість дострокового відкликання коштів, то такий депозит він розглядає як до запитання.

Урізноманітнений спектр депозитних банківських операцій свідчить про глибоку інтеграцію банків до життя суспільства, і саме тому стабільність банківської системи виступає однією з передумов стабільності економіки в цілому. На даний час депозитні продукти банків, порівняно з іншими напрямками інвестування тимчасово вільних коштів суб'єктів господарювання та фізичних осіб є найбільш простим способом розміщення коштів з метою їх примноження.

Банки залучають депозитні ресурси, котрі різняться умовами, терміновістю, валютою та суб'єктами, що беруть участь у економічних відносинах. Це зумовлює появу певних факторів впливу на ступінь ризику залучення ресурсів з депозитних джерел. До таких факторів можна віднести: фактичний розмір капіталу банківської установи; імідж банку на ринку депозитних операцій; ефективність маркетингової політики банку; кваліфікація

персоналу, в т.ч. культура обслуговування клієнтів; поточний ринковий попит на депозитні ресурси; цінова (процентна) політика банку; різноманітність депозитних продуктів, що пропонуються клієнтам; поточний стан економіки.

В той же час під час здійснення депозитних операцій банки дотримуються основних принципів їх організації, зокрема:

- депозитні операції мають сприяти отриманню прибутку;
- диверсифікація операцій за суб'єктами та умовами;
- в центрі особливої уваги мають бути строкові депозити;
- взаємозв'язок та узгодженість між депозитними та кредитними операціями за термінами та обсягами;
- мінімізація вільних ресурсів;
- розвиток тих банківських послуг, що сприяють залученню депозитів.

Депозитні операції результують у формуванні бази депозитів клієнтів банку. Під час здійснення депозитної операції виконуються такі дії:

- відкриття та реєстрація депозитного рахунка,
- залучення грошових коштів на депозит,
- вилучення коштів з депозиту,
- нарахування відсотків за депозитом та їхня сплата клієнтам,
- повернення коштів з депозиту і закриття депозитного рахунка.

Документами, на підставі яких банк відкриває депозитний рахунок є:

- депозитна угода;
- для юридичних осіб – картки зі зразками підписів та відбитком печатки;
- для фізичних осіб – паспорт та зразок підпису.

Депозитна угода складається між банком та клієнтом – юридичною чи фізичною особою – в двох примірниках, один – для банку, а інший – у клієнта. Слід відмітити, що все більше депозитних продуктів доступні для постійних клієнтів банків в онлайн-режимі через додатки дистанційного обслуговування. Депозитна угода засвідчує право банку керувати на власний розсуд залученими коштами, а також право клієнта отримати у визначений термін суму депозиту

та відсотки, як плату за користування його коштами. В депозитній угоді прописуються усі істотні умови, а саме: дата відкриття депозиту, сума, форма зарахування коштів на депозитний рахунок, відсоткова ставка, періодичність нарахування та виплати відсотків, порядок повернення депозиту і відсотків по закінченню терміну зберігання коштів, права, зобов'язання та відповідальність сторін тощо. В угоду вписується номер відкритого особового депозитного рахунка клієнта, параметри якого кодують вид і тип депозиту, строковість, дату закінчення дії угоди, тип контрагента, відсоткову ставку тощо.

Далі розглянемо законодавчу регламентацію та регулювання депозитних операцій банківських установ в Україні. Основні нормативно-правові положення щодо депозитної угоди або, як визначає її Цивільний кодекс, договору банківського вкладу, то вони містяться в статтях 1058-1065 зазначеного кодексу: «договір банківського вкладу, в якому вкладником є фізична особа, є публічним договором, укладається в письмовій формі з видачею ощадної книжки або сертифіката чи іншого документа, що відповідає вимогам, встановленим законом, іншими нормативно-правовими актами у сфері банківської діяльності (банківськими правилами) та звичаями ділового обороту» [37]. Якщо розглядати законодавче регулювання депозитних операцій, то даний вид операцій банків визначається статтею 340 Господарського Кодексу України як «залучення коштів у вклади та розміщення ощадних (депозитних) сертифікатів» [7]. Вони здійснюються на підставі банківської ліцензії та, відповідно до статті 349 Господарського Кодексу є одним із джерел кредитних ресурсів [7].

Правове регулювання депозитних операцій банків здійснюється на підставі статті 2 Закону України «Про банки і банківську діяльність», що дає визначення сутності цих операцій; а також на базі постанови Правління НБУ № 516 від 03.12.2003 р. «Про затвердження Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами», яка в редакції від 03.09.2020 змінила назву на «Про затвердження Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних)

операцій», а в редакції від 01.08.2022 р. вже має назву «Про затвердження Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій та операцій з ощадними сертифікатами банку» і котра є чинною на даний час [22].

Основна термінологія, економічні та організаційні засади проведення банком депозитних операцій прописані у вищезгаданій постанові. Варто відмітити, що широке розповсюдження у практиці банківництва роботи із ощадними сертифікатами зумовило виокремлення їх в частину III-ю даної постанови, а саме «Операції з ощадними сертифікатами». Тут зазначається, що істотні умови випуску, розміщення, обслуговування, здійснення операцій та погашення ощадних сертифікатів банківських установ [22].

Окремо слід відмітити, що згідно постанови НБУ № 516, банк самостійно встановлює процентні ставки за вкладними (депозитними) операціями [22]. НБУ визначає лише індикативні розміри процентних ставок для банків з урахуванням ситуації на грошово-кредитному ринку. Так, облікова ставка є основним індикатором змін у грошово-кредитній політиці [27].

Ціноутворення за депозитними операціями банків, що використовуються банками на даний час, можна об'єднати в такі основні категорії: «встановлення процентних ставок за методом «видатки плюс прибуток»; метод встановлення процентів за депозитами для проникнення на ринок; встановлення процентів за депозитами залежно від мінімального залишку на депозитному рахунку, або «умовне» ціноутворення; ціноутворення, що націлене на залучення клієнтів з більш високими доходами; ціноутворення, що залежить від багатьох чинників, у тому числі від взаємовідносин з клієнтами» [14].

Банкам забороняється в односторонньому порядку змінювати умови укладених договорів банківського рахунку та договорів банківського вкладу, зокрема, зменшувати розмір процентної ставки за договорами банківського вкладу (крім вкладу на вимогу), за винятком випадків, установлених законом.

З метою гарантування збереження вкладів фізичних осіб при банкрутстві банків та на виконання Указу Президента України від 10.09.1998 р. № 996/98

«Про заходи щодо захисту прав фізичних осіб – вкладників комерційних банків» [28]. створено Фонд гарантування вкладів фізичних осіб. Тоді початкова сума відшкодування складала 500 грн. 20.09.2001 р. Верховною Радою України було прийнято Закон України «Про Фонд гарантування вкладів фізичних осіб» [30]. Відбулось збільшення гарантованої суми відшкодування до 1200 гривень. 21.09.2012 р. Верховною Радою України було прийнято Закон України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», що є чинним і на сьогодні, та регламентує функціонування системи гарантування вкладів фізичних осіб та діяльність Фонду гарантування вкладів фізичних осіб [29]. Зазначеним Законом встановлюються правові, фінансові та організаційні засади функціонування системи гарантування вкладів фізичних осіб, повноваження Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (ФГВФО), порядок виплати Фондом відшкодування за вкладами, а також регулюються відносини між Фондом, банками, Національним банком України, визначаються повноваження та функції Фонду щодо виведення неплатоспроможних банків з ринку і ліквідації банків. Метою є захист прав та інтересів вкладників банків, зміцнення довіри до банківської системи України, стимулювання залучення коштів у банківську систему України, забезпечення ефективної процедури виведення неплатоспроможних банків з ринку та ліквідації банків. Участь банків у Фонді є обов'язковою. Банк стає учасником Фонду в день отримання ним банківської ліцензії.

Відповідно до «Положення про порядок розрахунку, нарахування і сплати зборів до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб» [26] банки-учасники сплачують до ФГВФО такі внески : початкові збори з учасників Фонду – 1% від розміру статутного капіталу; - регулярні збори з учасників Фонду – 0,5% бази нарахування в національній валюті та 0,8% бази нарахування в іноземній валюті, а базою нарахування є середньоарифметична за розрахунковий період сума щоденних балансових залишків на рахунках з обліку вкладів та відсотків за ними; - спеціальний збір до Фонду.

Відповідно до закону, «сума граничного розміру відшкодування коштів за вкладками не може бути меншою 200000 гривень» [29]. Фонд не відшкодовує кошти, що були передані банку в довірче управління, а також вклади у розмірі менше 10 гривень. Однак, на даний час триває дія воєнного стану в Україні, тому підписаний Президентом закон № 2180-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення стабільності системи гарантування вкладів фізичних осіб» [25] передбачає: 100% гарантію повернення вкладів у разі прийняття рішення про виведення банку з ринку протягом дії воєнного стану в Україні та трьох місяців з дня припинення чи скасування воєнного стану в Україні; по завершенню 3 місяців після скасування дії воєнного стану в Україні підвищення гарантованої державою суми коштів за вкладками до 600 000 грн; набуття статусу учасника ФГВФО АТ «Ощадбанк».

Системи гарантування вкладів в Україні та в інших європейських країнах мають несуттєві відмінності. У ЄС гарантування вкладів регламентовано Директивою Європарламенту та Ради Європи від 16.04.2014 «Про систему гарантування вкладів», а також відповідними законами країн-членів [41]. Директивою передбачено, що відбувається гарантування вкладів як фізичних осіб, так і юридичних осіб, з деякими винятками відповідно до законів окремих країн. Кредитна установа має обов'язково повідомити вкладнику гарантований його вклад чи ні, а сума відшкодування не повинна перевищувати 100 тис. євро.

Зазначеного дотримуються у банківництві країн Європи, зокрема в Польщі, Угорщині, Чехії, Словаччині, Болгарії та ін. У цих країнах, для нас сусідів, законами передбачено гарантування вкладів у різних кредитних установах, а не лише в банках на суму до 100 тис. євро. Гарантії підлягають вклади фізичних і юридичних осіб (окрім банків, кредитних компаній, бірж, брокерів тощо) [38, 39, 40, 43]. Згідно з Директивою у кожній державі ЄС має бути один або кілька органів, відповідальних за гарантування вкладів. Ніяка кредитна установа не має права залучати вклади, не будучи учасником органу гарантування вкладів у своїй країні.

2 Аналітико-практичні аспекти депозитних операцій в системі формування банківських ресурсів

2.1 Аналіз сучасного стану депозитного ринку в Україні та фінансово-господарської діяльності АТ «Укрексімбанк» в 2020-2022 роках

Діяльність банківського сектору України протягом останніх трьох років зазнає суттєвого впливу чинників «*force majeure*». Динаміка чистого прибутку як основного результату діяльності банківської системи України у 2017–2022 рр. подано на рисунку 2.1.

У 2020 році пандемія COVID-19 привела до різкої рецесії світового масштабу, відповідно чистий прибуток, отриманий по всій банківській системі України знизився майже на третину в порівнянні із 2019 роком.

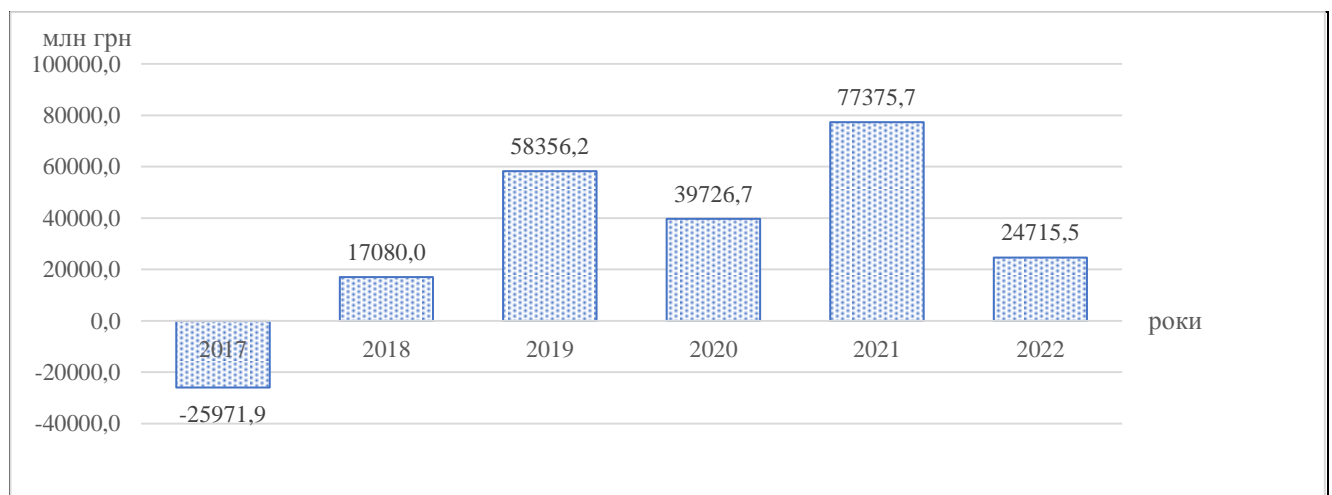

Рисунок 2.1 – Динаміка чистого прибутку банківської системи України у 2017-2022 рр. [20]

Якщо ж розглянемо три роки з допандемійних часів, то у 2019 році банківська система тільки-но вийшла на зростання прибутку після збиткового

2017 року та початку відновлення у 2018 році. У 2021 році чистий прибуток досягнув історичного максимуму – 77 375,7 млн грн, але з початком повномасштабного вторгнення у 2022 році чистий прибуток скоротився на 68,1%.

Беручи до уваги посередницьку роль банків на фінансовому ринку, задля свого функціонування та здійснення активних операцій банки повинні формувати свою ресурсну базу та залучати через депозитні операції кошти клієнтів. Отже, проведемо аналіз обсягів та структури зобов'язань банківської системи України у 2020- 2022 роки (таблиця 2.1).

Таблиця 2.1 – Аналіз динаміки та структури зобов'язань банківської системи України у 2020-2022 рр.*

Показники	Роки						Зміни			
	2020		2021		2022		2021/2020		2022/2021	
	млн грн	частка, %	млн грн	частка, %	млн грн	частка, %	обсягу, млн грн	частки, %	обсягу, млн грн	частки, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Кошти отримані від НБУ	61854	3,83	95602	5,32	38146	1,79	+33748	+1,48	-57456	-3,53
Кошти банків	30490	1,89	36096	2,01	21219	0,99	+5606	+0,12	-14877	-1,01
Кошти клієнтів	1377386	85,37	1539596	85,64	1931571	90,47	+162209	+0,27	+391976	+4,83
Фінансові зобов'язання, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	490	0,03	206	0,01	1072	0,05	-284	-0,02	+866	+0,04
Боргові цінні папери, емітовані банком	509	0,03	633	0,04	21	0,01	+124	+0,01	-612	-0,03
Інші залучені кошти	68645	4,25	53588	2,98	49984	2,34	-15057	-1,27	-3604	-0,64
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	862	0,05	2134	0,12	4420	0,21	+1272	+0,07	+2286	+0,09
Відстрочені податкові зобов'язання	1000	0,06	812	0,05	540	0,03	-188	-0,02	-273	-0,02

Кінець таблиці 2.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Резерви за зобов'язаннями	16734	1,04	7492	0,42	10571	0,50	-9242	-0,62	+3078	+0,08
Інші фінансові зобов'язання	29663	1,84	36192	2,01	51183	2,40	+6529	+0,17	+14991	+0,38
Інші зобов'язання	15848	0,98	16971	0,94	15930	0,75	+1123	-0,04	-1042	-0,20
Субординований борг	9900	0,61	8397	0,47	10387	0,49	-1503	-0,15	+1990	+0,02
Усього зобов'язань	1613381	100	1797718	100	2135043	100	+184337	0	+337324	0

* побудовано на основі [20]

Як бачимо кошти клієнтів становлять 85-90% усіх зобов'язань банківської системи України, зокрема: у 2020 році – 85,37%, у 2021 році – 85,64%, а у 2022 році – 90,47%. Отже, за таких умов особливої актуальності набуває їх диференціація за групами клієнтів та строковістю.

Таблиця 2.2 – Аналіз динаміки та структури коштів клієнтів, залучених банківською системою України у 2020-2022 рр.*

Показники	Роки						Зміни			
	2020		2021		2022		2021/2020		2022/2021	
	млн грн	частка, %	млн грн	частка, %	млн грн	частка, %	обсягу, млн грн	частки, %	обсягу, млн грн	частки, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Кошти клієнтів	1377386	100	1539596	100	1931571	100	+162209	0	+391976	0
у т.ч. кошти суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ	681195	49,97	799845	52,39	942713	50,24	+118650	+2,41	+142869	-2,14
у т.ч. кошти на вимогу	515414	75,66	644321	80,56	781280	82,88	+128907	+4,89	+136959	+2,32
у т.ч. кошти фізичних осіб	681892	50,03	726898	47,61	933553	49,76	+45006	-2,41	+206655	+2,14
у т.ч. кошти на вимогу	337539	49,50	412872	56,80	606897	65,01	+75333	+7,30	+194026	+8,21

* побудовано на основі [20]

За даними таблиці 2.2 бачимо, що обсяг коштів клієнтів зростає протягом проаналізованого періоду, зокрема: на 162 209 млн грн у 2021 році та на

391 976 млн грн у 2022 році. За групами клієнтів кошти розподілені майже порівну у 2020 році; однак незначне переважання коштів юридичних осіб – в межах 1-2% – спостерігається вже у 2021 та 2022 роках (рисунок 2.2).

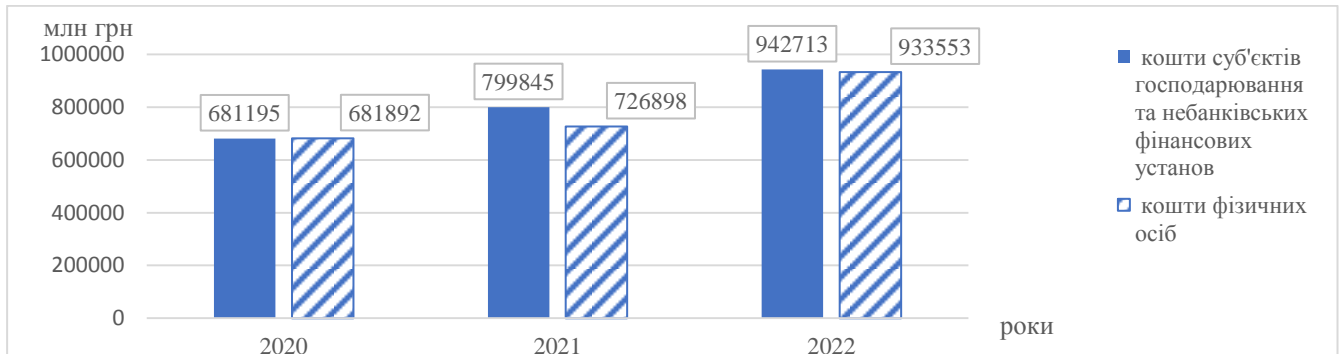

Рисунок 2.2 – Динаміка коштів клієнтів у розрізі юридичних та фізичних осіб за 2020-2022 рр.

У структурі коштів суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ протягом усього аналізованого періоду переважають кошти на вимогу, тобто поточні рахунки та депозити до запитання, що цілком вкладається у логіку співпраці юридичних осіб із банківськими установами. У структурі коштів фізичних осіб лише у 2020 році переважали, і то лише на 0,5%, строкові кошти. Протягом двох інших років значно зросла частка коштів на вимогу: у 2021 році вони становили 56,8%, а вже у 2022 році 65,01%. Тенденція зменшення строкових вкладів фізичних осіб у банківській системі – результат, з одного боку, суттєвого зменшення відсоткових ставок по депозитах у 2021 році, а з іншого боку, військових дій у 2022 році, що негативно вплинуло на бажання клієнтів розміщувати кошти на банківських депозитах на строковій, а тим більше довготривалій основі (таблиця 2.3). Як бачимо відсоткові ставки за депозитами фізичних осіб суттєво зменшились від початку 2020 року до початку 2023 року. Падіння вартості залучення ресурсів від населення у національній валюті для банківських установ становило більше 70%, а відсоткові ставки по депозитах в валюті, котрі на початку 2020 року становили 2-4% залежно від строку вкладу, зменшились наполовину – до 0,5-2 % залежно від строку вкладу.

Таблиця 2.3 – Середні ставки за депозитами у банківській системі у 2020-2022 рр.*

У відсотках

Дата	Національна валюта				Іноземна валюта			
	короткострокові		довгострокові		короткострокові		довгострокові	
	юр. особи	фіз. особи	юр. особи	фіз. особи	юр. особи	фіз. особи	юр. особи	фіз. особи
03.01.2020	9,38	15,26	14,67	15,67	2,30	2,34	3,00	3,84
04.01.2021	3,69	8,88	5,32	9,77	1,38	1,10	2,75	3,0
04.01.2022	4,74	7,95	9,18	10,33	0,77	0,57	0,05	1,96
04.01.2023	8,6	12,65	9,1	14,15	0,77	0,55	1,26	1,19

* складено на основі [9]

Однак, вже у 2023 році відстежується тенденція зростання відсоткових ставок майже за всіма групами депозитних продуктів, адже банки почали активніше «боротись» за клієнтів в умовах дії регуляторного впливу НБУ, котрий поставив у залежність обсяги купівлі банками його депозитних сертифікатів від обсягу строкових депозитів самого банку. З метою ширшого доступу до інвестування у цей інструмент НБУ банки підвищували ставки по строкових депозитах.

Оскільки, вклади фізичних осіб становлять суттєву частину ресурсної бази банківської системи України, то далі розглянемо обсяги, динаміку та структуру розміщення вкладів фізичних осіб у банківських установах за 2020-2022 роки у розрізі валют (рисунок 2.3)

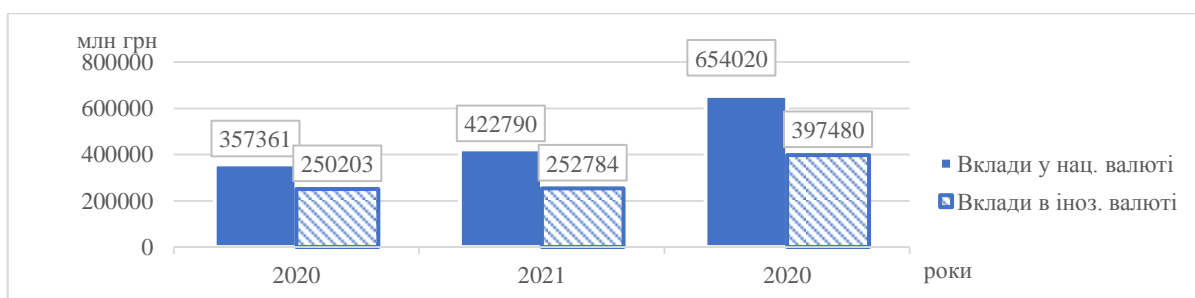

Рисунок 2.3 – Динаміка вкладів фізичних осіб в банківській системі України розрізі валют у 2020-2022 рр. [20]

Як зображено на рисунку 2.3 прослідковується тенденція зростання загального обсягу вкладів фізичних осіб, як у національній, так і в іноземній валюті. Слід відмітити, що зростання депозитів у іноземній валюті у 2022 році пояснюється зростанням привабливості таких депозитів не підвищенням відсоткових ставок, а ажіотажним попитом на іноземну валюту на фоні падіння курсу гривні у 2022 році. Регулятор дозволив бажаючим придбати безготівкову валюту за офіційним курсом, що був меншим за готівковий, але для подальшого розміщення на депозит у банку з 21 липня 2022 року. Це, за задумом регулятора, мало б знизити тиск на готівковому валютному ринку і підвищити ліквідність банків. Ставки за такими депозитами доволі символічні, адже вклади короткострокові – 3 місяці. Але вигода клієнта тут у різниці курсів, адже клієнт отримує валюту по завершенню терміну угоди і може обміняти її за готівковим курсом. У таблиці 2.4 наведено розподіл кількості вкладів фізичних осіб за діапазонами у розрізі валют.

Як бачимо за період 2020-2022 років відбулось загальне зростання кількості вкладів фізичних осіб у банківській системі України, зокрема: на 3 135 459 одиниць у 2021 році та на 15 539 613 одиниць у 2022 році. Більше всього вкладів фізичних осіб знаходяться в діапазоні від 10 до 100 тис.грн, а починаючи з 2021 року у зв'язку із перекласифікацією рамок діапазонів – від 10 до 200 тис.грн.

Перекласифікація у 2021 р. здійснена у відповідності до рішення Виконавчої дирекції ФГВФО від 11.11.2021 № 1137, яким було внесено зміни у «Положення про порядок розрахунку, нарахування і сплати зборів до ФГВФО»[26] в частині числових граничних значень (діапазонів) розмірів вкладів. Також тут слід відмітити, що з 13 квітня 2022 р. вступив в дію закон «Щодо забезпечення стабільності системи гарантування вкладів фізичних осіб», котрий встановлює стовідсоткову гарантію для банківських вкладів фізичних осіб на період воєнного стану та три місяці після його завершення [25].

Таблиця 2.4 – Розподіл кількості вкладів фізичних осіб за діапазонами у розрізі валют за 2020-2022 рр.*

Показники	2020 рік		Показники	2021 рік		2022 рік		Зміни в структурі	
	од.	частка, %		од.	частка, %	од.	частка, %	2022/ 2021	2021/ 2020
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Вклади фізичних осіб в національній валюті									
Усього , в т.ч. за діапазонами	45 770 064	100	Усього , в т.ч. за діапазонами	48 905 523	100	64 445 136	100	0	0
до 10 грн	17 746 178	38,77	до 10 грн	17 512 870	35,81	25 749 104	39,96	-2,96	+4,15
від 10 до 100 000 грн	27 274 869	59,59	від 10 до 200 000 грн	31 006 126	63,40	38 145 999	59,19	+3,81	-4,21
від 100 000 до 200 000 грн	427 562	0,93	від 200 000 до 400 000 грн	275 612	0,56	364 350	0,57	-0,37	+0,01
від 200 000 до 500 000 грн	261 237	0,57	від 400 000 до 600 000 грн	52 052	0,11	88 872	0,14	-0,46	+0,03
понад 500 000 грн	60 218	0,13	понад 600 000 грн	58 863	0,12	96 811	0,15	-0,01	+0,03
Вклади фізичних осіб в іноземній валюті									
Усього , в т.ч. за діапазонами	6 893 811	100	Усього , в т.ч. за діапазонами	6 993 553	100	8 869 620	100	0	0
до 10 грн	4 028 774	58,44	до 10 грн	4 062 393	58,09	5 146 264	58,02	-0,35	-0,07
від 10 до 100 000 грн	2 429 127	35,24	від 10 до 200 000 грн	2 696 191	38,55	3 349 249	37,76	+3,32	-0,79
від 100 000 до 200 000 грн	197 790	2,87	від 200 000 до 400 000 грн	125 871	1,80	204 612	2,31	-1,07	+0,51
від 200 000 до 500 000 грн	156 708	2,27	від 400 000 до 600 000 грн	41 648	0,60	61 196	0,69	-1,68	+0,09
понад 500 000 грн	81 412	1,18	понад 600 000 грн	67 450	0,96	108 299	1,22	-0,22	+0,26

* складено на основі [20]

Варто відзначити, що протягом усього періоду частка вкладів розміром до 10 грн доходила майже до 40%, що пояснюється політикою банків стосовно відкриття клієнтських рахунків з метою доступу до пропонованих установами банківських послуг, зокрема мобільного банкінгу, тобто можна говорити про те, що згадані кошти і не є вкладами (депозитами) за своєю сутністю [35].

За станом на 1 січня 2023 року банками із найбільшою кількістю таких вкладів були лідери за кількістю вкладів фізичних осіб: Ощадбанк з 5 879 745 вкладів, що становить 47,0% його портфеля вкладів фізичних осіб, та

Приватбанк з 4 308 569 вкладів, що, однак становить лише 18,3% його портфеля вкладів фізичних осіб, на третьому місці і за кількістю вкладів загалом і за згаданою групою вкладів знаходиться Універсал банк – 3 099 530 вкладів до 10 грн або ж 45,7%. Найбільша кількість депозитів у банківських установах за діапазоном від 10 до 200 тис. грн, проте за кількістю вкладів у розмірі понад 600 тис. грн лідерські позиції також утримує займає ПриватБанк (76 382 вкладів), далі йде Ощадбанк (30 152 вкладів), а на третє місце вийшов Райффайзен Банк (15 373 вкладів) [20].

Якщо розглянути в розрізі валют депозити фізичних осіб, то кількість депозитів, номінованих в гривні, зросла на 41%, тоді як кількість депозитів, номінованих в іноземній валюті, також зросла але лише на 29%. Більше половини усіх вкладів в у іноземній валюті припадають на діапазон до 10 грн, а 35-38% становлять вклади в діапазоні 10-200 000 грн. В розрізі банків на першому місці за кількістю знаходиться ПриватБанк – 4 278 131 вкладів, на другому Універсалбанк – 1 564 382 вкладів, а на третьому із значним відривом Ощадбанк із лише 478 805 вкладів [20].

За результатами проведеного аналізу можна говорити про те, основними трендами на ринку депозитних операцій 2020-2022 роках є зменшення частки строкових депозитів та зростання частки депозитів, номінованих у національній валюті, що пояснюється як безальтернативністю інвестування коштів у депозити, так і постійним зниженням відсоткових ставок по депозитах у першій половині дослідженого періоду. Наприкінці ж 2022 року прослідковується початок зворотного процесу – зростання ставок і доходності депозитів, оскільки банки відчували брак коштів під впливом воєнного стану на економічну активність. Тому для клієнтів на даний час пропонуються більш вигідні умови розміщення коштів, хоча ставки все одно нижче рівня інфляції.

Далі розглянемо здійснення депозитних операцій на рівні окремого банку. Акціонерне товариство «Державний експортно-імпорتنний банк України» (скорочена назва АТ «Укрексімбанк») засновано у 1992 році. За станом на 2022

рік 100% статутного капіталу АТ «Укрексімбанк» належить державі в особі Кабінету міністрів України.

Так склалось історично, що основним видом діяльності АТ «Укрексімбанк» є обслуговування експортно-імпортних операцій. На даний час АТ «Укрексімбанк» має диверсифіковану клієнтську базу, до якої входить значна кількість великих промислових та державних підприємств. АТ «Укрексімбанк» залучає вклади від фізичних та юридичних осіб, надає кредити, здійснює платіжне обслуговування в Україні та переказ коштів за кордон, операції з обміну іноземних валют, інвестує кошти, здійснює розрахунково-касове обслуговування клієнтів та надає інші банківські послуги. Однією із головних функцій АТ «Укрексімбанк» від імені Уряду України є сприяння обслуговуванню кредитних договорів, підписаних Урядом України та урядами інших держав. Банк виступає агентом Уряду України та обслуговує кредити від іноземних фінансових установ у відповідності до зазначених договорів.

Банк має два дочірні підприємства: «Лізингова компанія «Укрексімлізинг», що повністю належить банку і засноване 1997 року та здійснює торгові та лізингові операції, а також ТОВ «Ексімлізинг», що повністю належить банку і засноване 2006 року та здійснює торгові та лізингові операції.

АТ «Укрексімбанк» входить до затвердженого НБУ переліку системно важливих банків, всього таких банків 15 на даний час. На сьогоднішній день АТ «Укрексімбанк» проходить процедури рейтингування в двох міжнародних рейтингових агентствах: FITCH RATINGS та MOODY'S INVESTORS SERVICE (таблиця 2.5).

Як бачимо ситуація із рейтингами не надто оптимістична, стурбованість викликають негативні прогнози. Ще наприкінці 2020 року Кабінет міністрів визначив основні напрямки діяльності державного Укрексімбанку на 2020-2024 роки. Зокрема передбачалось, що банк мав пройти комплексну трансформацію, що ґрунтується на трьох компонентах: «бізнес-модель: зосередження на своєму основному бізнесі (експортно-імпортні компанії, державні підприємства) та

зниження витрат на обслуговування нецільових клієнтів, потенційно втрачаючи деяких менш прибуткових клієнтів; операційна модель: оптимізація процесів та радикальна цифровізація із зменшенням фізичної присутності; фінансова стійкість: зосередження на покращенні своєї позиції з капіталом та на довгостроковому фінансовому оздоровленні через оптимізацію балансу та покращення витрат та доходів» [34].

Таблиця 2.5 – Поточні рейтинги АТ «Укресімбанк» [19]

Агентство	Вид рейтингу	Рівень
1	2	3
Fitch Ratings Ltd	Довгостроковий рейтинг за національною шкалою	AA(ukr)
	Довгостроковий рейтинг дефолту емітента в іноземній валюті	CCC-
	Довгостроковий рейтинг дефолту емітента в національній валюті	CCC
	Короткостроковий рейтинг дефолту емітента в іноземній валюті	C
	Рейтинг стійкості	f
	Рейтинг державної підтримки	ns
	Рейтинг пріоритетних незабезпечених зобов'язань в іноземній валюті	CCC-
Moody's Investors Service Ltd	Рейтинг довгострокових депозитів в іноземній валюті	Сaa3 / негативний
	Рейтинг довгострокових депозитів у національній валюті	Сaa3 / негативний
	Рейтинг пріоритетних незабезпечених боргових зобов'язань в іноземній валюті	Сaa3 / негативний
	Рейтинг базової оцінки кредитоспроможності	ca
	Рейтинг короткострокових депозитів	NP
	Довгостроковий рейтинг ризику контрагента (у національній та іноземній валюті)	Сaa3
	Короткостроковий рейтинг ризику контрагента (у національній та іноземній валюті)	NP

Отже, проведемо аналіз фінансово-господарської діяльності АТ «Укресімбанк» за 2020-2022 рр., побачимо чи покращилась ситуація у фінансах цього державного банку. У таблиці 2.6 подано основні показники діяльності банку у 2020-2021 роках.

Таблиця 2.6 – Динаміка показників діяльності АТ «Укресімбанк» за 2020-2022 рр.

Показники	Роки			Абсолютне відхилення		Відносне відхилення	
	2020	2021	2022	2021/2020	2022/2021	2021/2020	2022/2021
Чисті активи, млн грн	192 835	192 087	236 241	-749	+44 154	-0,39	+22,99
Кредити надані, млн грн	48 591	69 331	83 014	+20 739	+13 683	+42,68	+19,74
Кошти клієнтів, млн. грн	114 641	121 473	175 617	+6 832	+54 143	+5,96	+44,57
Власний капітал, млн грн	10 324	12 447	4 073	+2 123	-8 375	+20,56	-67,28
Зобов'язання, млн грн	182 511	179 640	232 169	-2 872	+52 529	-1,57	+29,24
Чистий прибуток (збиток), млн грн	-5 604	2 728	-6 886	+8 332	-9 615	-148,69	-352,39
ROE, %	-54,28	21,92	-169,09	+76,20	-191,01	-140,38	-871,41
ROA, %	-2,91	1,42	-2,91	+4,33	-4,34	-148,88	-305,22
Мультиплікатор капіталу	18,68	15,43	58,01	-3,25	+42,58	-17,38	+275,90
Чистий процентний спред, %	13,08	11,15	11,78	-1,93	+0,63	-14,74	+5,70

Для ґрунтового аналізу діяльності АТ «Укресімбанк» впродовж останніх трьох років побудуємо таблиці за даними річної фінансової звітності [20] (Додатки А, Б, В), де буде наведено та проаналізовано динаміку та структуру його активів, зобов'язань та власного капіталу (таблиці 2.7 – 2.11).

Таблиця 2.7 – Динаміка активів АТ «Укресімбанк» за 2020-2022 рр.

Активи	Роки			Абсолютне відхилення, тис.грн		Відносне відхилення, %	
	2020	2021	2022	2021/2020	2022/2021	2021/2020	2022/2021
1	2	3	4	5	6	7	8
Грошові кошти та їх еквіваленти	4 217 270	3 854 266	9 314 939	-363 004	+5 460 673	-9	+142
Фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	29 116 752	23 901 855	30 174 979	-5 214 897	+6 273 124	-18	+26
у т.ч. що рефінансуються НБУ	29 008 521	23 319 113	27 850 357	-5 689 408	+4 531 244	-20	+19
Кошти в інших банках	34 152 089	31 314 549	60 623 212	-2 837 539	+29 308 663	-8	+94
Кредити та заборгованість клієнтів	48 591 484	69 330 616	83 013 615	+20 739 132	+13 682 999	+43	+20
Кредити та заборгованість юридичних осіб	48 449 783	69 164 126	82 902 025	+20 714 343	+13 737 899	+43	+20

Кінець таблиці 2.7

1	2	3	4	5	6	7	8
Кредити та заборгованість фізичних осіб	141 701	166 490	111 591	+24 789	-54 900	+17	-33
Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	14 543 523	12 737 353	12 543 679	-1 806 171	-193 674	-12	-2
у т.ч. що рефінансуються НБУ	13 877 469	12 430 319	12 521 500	-1 447 151	+91 181	-10	+1
Цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю	57 177 970	46 144 247	34 107 780	-11 033 723	-12 036 466	-19	-26
у т.ч. що рефінансуються НБУ	43 642 356	45 923 352	33 792 754	+2 280 996	-12 130 598	+5	-26
Інвестиційна нерухомість	1 143 451	984 056	722 032	-159 395	-262 024	-14	-27
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	250 146	250 146	1 859 912	0	+1 609 766	0	+644
Відстрочений податковий актив	1 175 372	1 190 303	1 190 303	+14 931	0	+1	0
Основні засоби та нематеріальні активи	2 019 719	1 924 878	1 852 257	-94 841	-72 621	-5	-4
Інші фінансові активи	101 838	155 002	390 640	+53 165	+235 637	+52	+152
Інші активи	345 879	299 693	447 694	-46 185	+148 001	-13	+49
Чисті активи, усього	192 835 492	192 086 965	236 241 043	-748 527	+44 154 078	-0,4	+23

За даними таблиці 2.7 бачимо, що активи банку в цілому за досліджений період суттєво зросли: на 43 405 551 тис.грн або +22,5%, однак спочатку у 2021 році вони дещо скоротились на 0,4%, а вже у 2022 році стрибкоподібно зросли на 23%. Динаміка активів банку подана на рисунку 2.4.

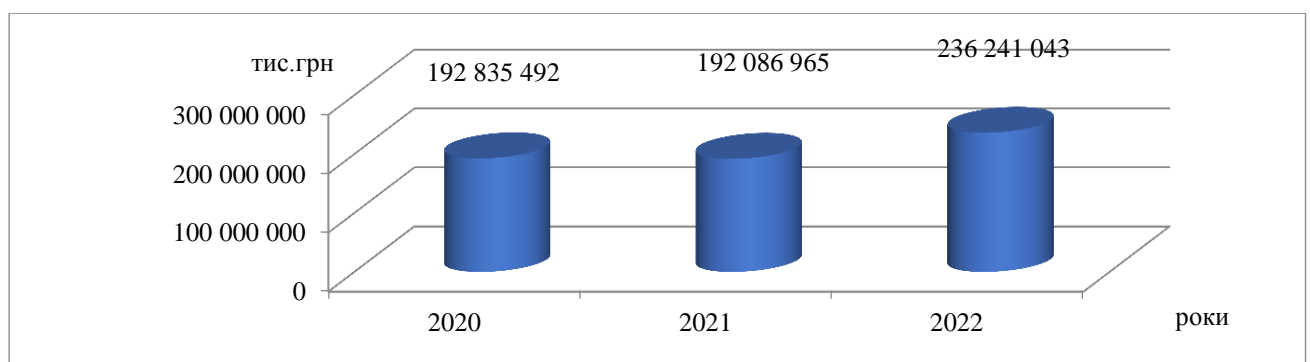

Рисунок 2.4 – Динаміка активів АТ «Укресімбанк» за 2020-2022 рр. [20]

У 2021 році значна частина статей активів скорочувалась, наприклад, грошові кошти та їх еквіваленти, кошти в банках, цінні папери різних груп, інвестиційна нерухомість, основні засоби та нематеріальні активи, а також інші активи. Проте вже у 2022 році більшість груп активів зростали, скоротились лише кредити та заборгованість фізичних осіб, цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю, інвестиційна нерухомість, а також основні засоби та нематеріальні активи. Вартість решти груп активів зростала у 2020 році. У структурі активів АТ «Укрексімбанк» (таблиця 2.8) найбільшу частку займають кредити та заборгованість юридичних осіб, зокрема вони зросли з 25,12% у 2020 р. до 36,01% у 2021р. та дещо скоротились до 35,09% у 2022 р.

Таблиця 2.8 – Динаміка структури активів АТ «Укрексімбанк» за 2020-2022 рр.

У відсотках

Активи	Частка в активах			Зміна в структурі	
	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2021/2020	2022/2021
Грошові кошти та їх еквіваленти	2,19	2,01	3,94	-0,18	+1,94
Фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	15,10	12,44	12,77	-2,66	+0,33
у т.ч. що рефінансуються НБУ	15,04	12,14	11,79	-2,90	-0,35
Кошти в інших банках	17,71	16,30	25,66	-1,41	+9,36
Кредити та заборгованість клієнтів	25,20	36,09	35,14	+10,89	-0,95
Кредити та заборгованість юридичних осіб	25,12	36,01	35,09	+10,88	-0,91
Кредити та заборгованість фізичних осіб	0,07	0,09	0,05	+0,01	-0,04
Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	7,54	6,63	5,31	-0,91	-1,32
у т.ч. що рефінансуються НБУ	7,20	6,47	5,30	-0,73	-1,17
Цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю	29,65	24,02	14,44	-5,63	-9,58
у т.ч. що рефінансуються НБУ	22,63	23,91	14,30	+1,28	-9,60
Інвестиційна нерухомість	0,59	0,51	0,31	-0,08	-0,21
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	0,13	0,13	0,79	0	+0,66
Відстрочений податковий актив	0,61	0,62	0,50	+0,01	-0,12
Основні засоби та нематеріальні активи	1,05	1,00	0,78	-0,05	-0,22
Інші фінансові активи	0,05	0,08	0,17	+0,03	+0,08
Інші активи	0,18	0,16	0,19	-0,02	+0,03
Чисті активи, усього	100	100	100	0	0

Далі за обсягами йдуть цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю, а саме ті цінні папери, що утримуються в портфелі банку до погашення, хоча з 29,65% у 2020 р. вони зменшились до 24,02% у 2021р. та до 14,44% у 2022 р. Далі за розміром питомої ваги йдуть кошти в інших банках, частка яких скоротилась з 17,71% у 2020 р. до 16,30% у 2021 р. та зросла до 25,66% у 2022 р. Суттєвою також є частка фінансових активів, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток, котра скоротилась з 15,10% у 2020 р. до 12,44% у 2021 р. та дещо зросла до 12,77% у 2022 р. Слід відмітити скорочення частки цінних паперів, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, тобто цінних паперів в портфелі банку на продаж, з 7,54% у 2020 р. до 6,63% у 2021 р. та до 5,31% у 2022 р. Від 2,19% у 2020 р. до 3,94% у 2022 р. зросла частка грошових коштів та їх еквівалентів. Решта активів становлять менше одного відсотку, в тому числі і кредити та заборгованість фізичних осіб.

Розглянемо динаміку зобов'язань та власного капіталу АТ «Укрексімбанк», що є джерелами формування ресурсної бази банку для проведення ним активних операцій (таблиця 2.9).

Таблиця 2.9 – Динаміка зобов'язань АТ «Укрексімбанк» за 2020-2022 рр.

Зобов'язання	Роки			Абсолютне відхилення, тис.грн		Відносне відхилення, %	
	2020	2021	2022	2021/ 2020	2022/ 2021	2021/ 2020	2022/ 2021
1	2	3	4	5	6	7	8
Кошти отримані від НБУ	16 008 768	21 367 229	18 468 854	+5 358 461	-2 898 375	+33	-14
Кошти банків	1 471 327	4 173 214	3 643 689	+2 701 887	-529 525	+184	-13
Кошти клієнтів	114 640 732	121 473 150	175 616 649	+6 832 418	+54 143 499	+6	+45
у т.ч. кошти суб'єктів господарювання та небанківських фін. установ	73 440 438	83 681 222	92 224 615	+10 240 784	+8 543 392	+14	+10
у т.ч. кошти на вимогу	40 140 931	57 328 826	66 171 169	+17 187 894	+8 842 344	+43	+15
у тому числі кошти фізичних осіб	28 946 731	26 654 689	32 699 911	-2 292 042	+6 045 222	-8	+23

Кінець таблиці 2.9

1	2	3	4	5	6	7	8
у тому числі кошти на вимогу	7 056 101	7 565 735	11 380 342	+509 634	+3 814 608	+7	+50
Фінансові зобов'язання, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	1 123	7	9 810	-1 116	+9 803	-99	+141489
Інші залучені кошти	43 161 310	27 237 654	27 301 358	-15 923 656	+63 705	-37	0
Резерви за зобов'язаннями	146 181	291 568	560 092	+145 387	+268 524	+99	+92
Інші фінансові зобов'язання	2 445 524	991 894	2 171 133	-1 453 631	+1 179 239	-59	+119
Інші зобов'язання	295 095	499 298	341 506	+204 203	-157 792	+69	-32
Субординований борг	4 341 176	3 605 597	4 055 444	-735 578	+449 847	-17	+12
Усього зобов'язань	182 511 236	179 639 611	232 168 535	-2 871 625	+52 528 924	-2	+29

За даними таблиці 2.9 бачимо, що зобов'язання банку в цілому за досліджений період суттєво зросли: на 49 657 299 тис.грн або +27,2%, однак спочатку у 2021 р. вони дещо скоротились на 2%, а вже у 2022 р. стрибкоподібно зросли на 29%. Динаміка зобов'язань банку подана на рисунку 2.5.

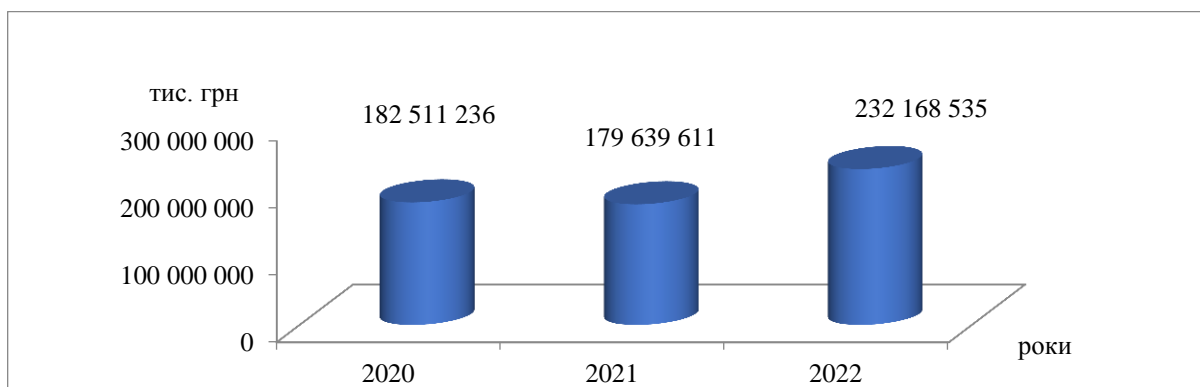

Рисунок 2.5 – Динаміка зобов'язань АТ «Укресімбанк» за 2020-2022 рр. [20]

У структурі зобов'язань АТ «Укресімбанк» (таблиця 2.10 та рисунок 2.6) найбільшу частку займають кошти клієнтів, серед яких найбільше припадає на кошти суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ.

Таблиця 2.10 – Динаміка структури зобов'язань АТ «Укрексімбанк» за 2020-2022 рр.

У відсотках

Зобов'язання	Частка в активах			Зміна в структурі	
	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2021/ 2020	2022/ 2021
Кошти отримані від НБУ	8,77	11,89	7,95	+3,12	-3,94
Кошти банків	0,81	2,32	1,57	+1,52	-0,75
Кошти клієнтів	62,81	67,62	75,64	+4,81	+8,02
у тому числі кошти суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ	40,24	46,58	39,72	+6,34	-6,86
у тому числі кошти на вимогу	21,99	31,91	28,50	+9,92	-3,41
у тому числі кошти фізичних осіб	15,86	14,84	14,08	-1,02	-0,75
у тому числі кошти на вимогу	3,87	4,21	4,90	+0,35	+0,69
Фінансові зобов'язання, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	0,000615	0,000004	0,004225	-0,000611	+0,004222
Інші залучені кошти	23,65	15,16	11,76	-8,49	-3,40
Резерви за зобов'язаннями	0,08	0,16	0,24	+0,08	+0,08
Інші фінансові зобов'язання	1,34	0,55	0,94	-0,79	+0,38
Інші зобов'язання	0,16	0,28	0,15	+0,12	-0,13
Субординований борг	2,38	2,01	1,75	-0,37	-0,26
Усього зобов'язань	100	100	100	0	0

Питома вага коштів клієнтів зросла з 62,81% у 2020 р. до 67,62% у 2021 р. та до 75,64% у 2022 р. Як було зазначено вище, у їх складі кошти юридичних осіб переважають, і їх частка зросла із 40,24% у 2020 р. до 46,58% у 2021 р. та скоротились до 39,72% у 2022 р.

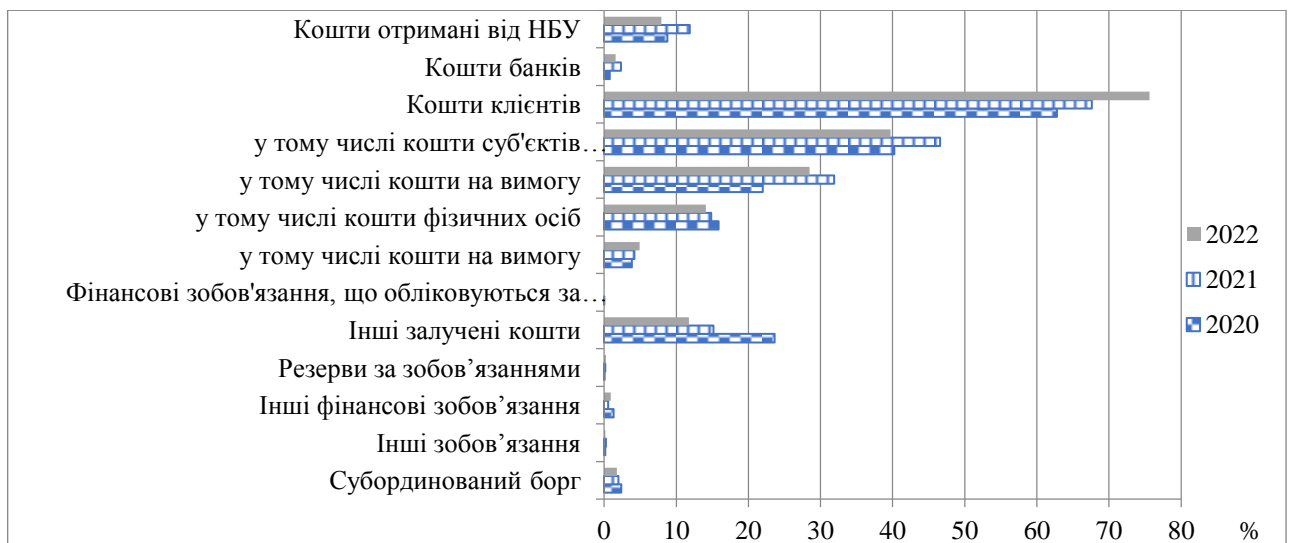

Рисунок 2.6 – Динаміка питомої ваги зобов'язань АТ «Укрексімбанк» за 2020-2022 рр.

Кошти фізичних осіб становлять близько 15% усіх зобов'язань, хоча у 2021 р. їх скорочення становило 1,02% та 0,75% у 2022 р. Далі за обсягами йдуть інші залучені кошти (кредити міжнародних та інших фінансових організацій, емітовані єврооблігації), скорочення яких складало 8,49% та 3,4% відповідно по роках, а потім кошти отримані від НБУ, що зросли з 8,77% у 2020 р. до 11,89% у 2021 р, а вже у 2022 р. скоротились до 7,95%. Кошти банків коливались в діапазоні 1-2% протягом досліджуваного періоду. В такому ж обсязі знаходився і субординований борг. Решта груп зобов'язань становлять менше 1%. Далі розглянемо склад та структуру власного капіталу АТ «Укресімбанк» (таблиця 2.11 та рисунок 2.7).

Таблиця 2.11 – Динаміка власного капіталу АТ «Укресімбанк» за 2020-2022 рр.

Власний капітал	Роки			Абсолютне відхилення, тис.грн		Відносне відхилення, %	
	2020	2021	2022	2021/2020	2022/2021	2021/2020	2022/2021
Статутний капітал	45 570 041	45 570 041	45 570 041	0	0	0	0
Резервні та інші фонди банку	207 459	0	0	-207 459	0	-100	0
Резерви переоцінки	1 160 786	536 475	(975 809)	-624 312	-1 512 284	-54	-282
Непокритий збиток	(36 614 030)	(33 659 162)	(40 521 725)	+2 954 868	-6 862 563	-8	+20
Усього власного капіталу	10 324 256	12 447 354	4 072 507	+2 123 098	-8 374 846	+21	-67

За даними таблиці 2.11 бачимо, що власний капітал банку в цілому за досліджений період суттєво скоротився: на 6 251 749 тис.грн або - 60,6%, однак спочатку у 2021 році він зріс на 21%, а вже у 2022 році стрибкоподібно скоротився на 67%. Зазначене скорочення обумовлене зростанням суми непокритого збитку, котрий і так був накопичений у 2020 р. в доволі суттєвому обсязі, а на кінець дослідженого періоду ще зріс на 20%.

Динаміка структури власного капіталу банку подана на рисунку 2.7.

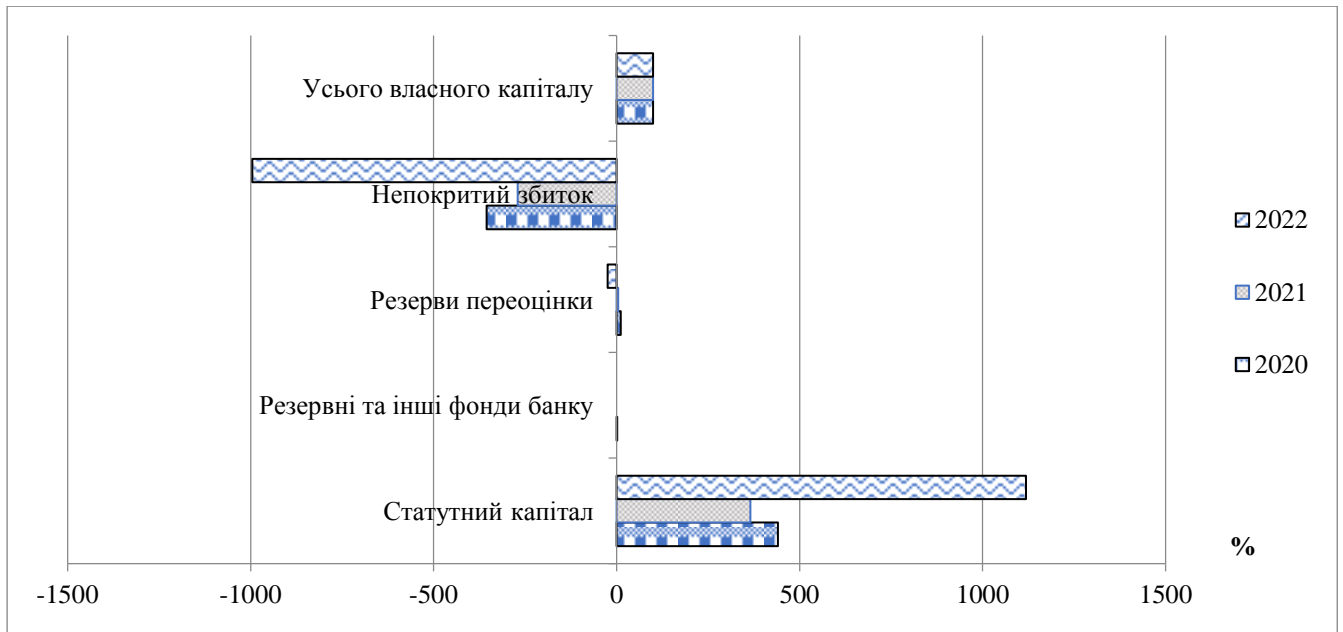

Рисунок 2.7 – Динаміка структури власного капіталу АТ «Укрексімбанк» за 2020-2022 рр.

Через суттєве скорочення загального обсягу власного капіталу значно зросла частка статутного капіталу, хоча в абсолютному вимірі статутний капітал залишався незмінним. Також від'ємними виявились у 2022 році і резерви переоцінки. Отже, ситуація із капіталізацією АТ «Укрексімбанк» є доволі невтішною. Оскільки відповідно до свого статуту АТ «Укрексімбанк» має основною метою отримання прибутку, то розглянемо його фінансові результати протягом останніх трьох років (таблиця 2.12).

Таблиця 2.12 – Показники формування фінансових результатів АТ «Укрексімбанк» за 2020-2022 рр.

Показник, тис.грн	Роки			Абсолютне відхилення, тис.грн		Відносне відхилення, %	
	2020	2021	2022	2021/2020	2022/2021	2021/2020	2022/2021
1	2	3	4	5	6	7	8
Процентні доходи	10 025 752	11 915 054	14 885 591	+1 889 303	2 970 537	+18,8	+24,9
Процентні витрати	8 663 505	7 334 114	10 797 546	-1 329 391	3 463 432	-15,3	+47,2
Чистий процентний дохід/ (Чисті процентні витрати)	1 362 246	4 580 940	4 088 045	+3 218 694	-492 895	+236,3	-10,8
Комісійні доходи	1 139 072	1 622 250	1 481 916	+483 178	-140 334	+42,4	-8,7
Комісійні витрати	328 741	421 425	344 204	+92 684	-77 221	+28,2	-18,3

Кінець таблиці 2.12

1	2	3	4	5	6	7	8
Чистий комісійний дохід/ (Чисті комісійні витрати)	810 331	1 200 826	1 137 712	+390 494	-63 114	+48,2	-5,3
Торговий результат	-811 850	-563 685	975 174	+248 165	+1 538 859	-30,6	-273,0
Результат від переоцінки	-4 323 311	1 430 658	-4 950 613	+5 753 970	-6 381 272	-133,1	-446,0
Інші операційні доходи	739 221	1 386 894	344 811	+647 673	-1 042 083	+87,6	-75,1
Всього доходів	2 188 815	6 995 862	6 901 051	+4 807 047	-94 810	+219,6	-1,4
Відрахування до резервів	4 471 808	1 482 626	10 624 805	-2 989 182	+9 142 180	-66,8	+616,6
Адміністративні та інші операційні витрати	3 045 145	2 784 819	3 162 429	-260 327	+377 610	-8,5	+13,6
Всього витрат	7 516 953	4 267 444	13 787 234	-3 249 509	+9 519 790	-43,2	+223,1
Прибуток/(збиток) до оподаткування	-5 328 139	2 728 417	-6 886 183	+8 056 556	-9 614 600	+151,2	-352,4
Витрати на податок на прибуток	275 861	0	0	0	0	0	0
Прибуток/(збиток) після оподаткування	-5 603 999	2 728 417	-6 886 183	+8 332 416	-9 614 600	+148,7	-352,4

Як бачимо з даних таблиці 2.12 чистий процентний та чистий комісійний дохід банку зросли в 2021 р. на 236,3% та 48,2% відповідно, а в 2022 р. скоротились на 10,8% та 5,3% відповідно. Торговий результат банку був від'ємним у 2020-2021 рр., а результат від переоцінки був від'ємним у 2020 р. та 2022 р. складаючи за обсягом 4,3 млрд грн та 4,9 млрд грн відповідно.

На рисунку 2.8 відображено динаміку чистого прибутку (збитку) АТ «Укресімбанк» у 2020-2022 роках протягом періоду, що був проаналізований.

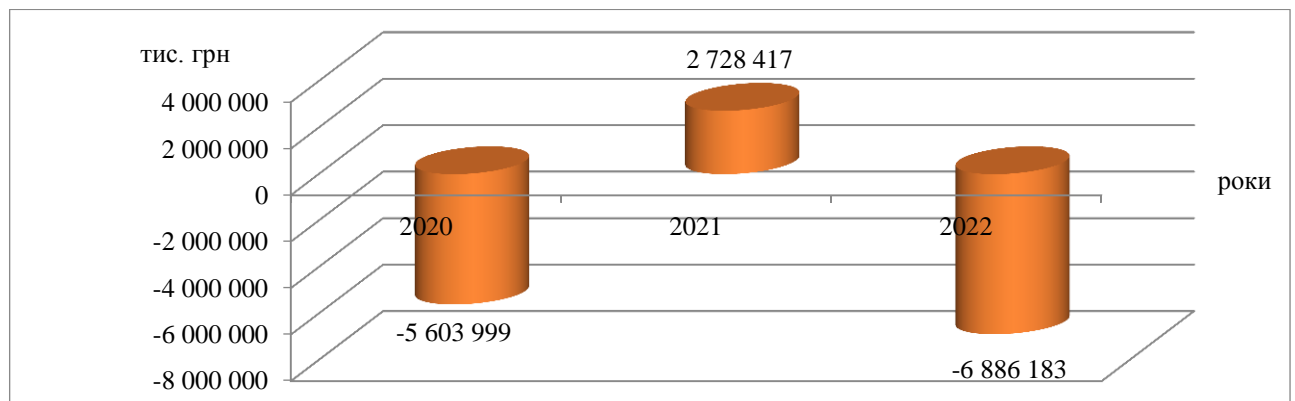

Рисунок 2.8 – Динаміка чистого прибутку (збитку) АТ «Укресімбанк» за 2020-2022 рр. [20]

Як бачимо прибутковим АТ «Укресімбанк» був лише у 2021 р., і тут слід зазначити, що податку на прибуток банком не було сплачено, оскільки «станом на 31.12.2021 р. основну суму поточних податкових активів складає сума авансових внесків з податку на прибуток у розмірі 247 354 тис.грн, що був сплачений банком у 2018-2020 роках, у зв'язку із спрямуванням частини прибутку банку на виплату дивідендів, який буде враховано у зменшення зобов'язань з податку на прибуток у майбутніх звітних періодах» [19]. У 2020 р. та 2022 р. АТ «Укресімбанк» отримав від'ємний фінансовий результат – збиток, причому у 2022 р. сума збитку була більша ніж у 2020 р. на 1 282 184 тис.грн. Отже, фінансова ситуація із прибутковістю цього державного банку залишається дуже напруженою.

У таблиці 2.13 проведено аналіз дотримання банком економічних нормативів НБУ [16].

Таблиця 2.13 – Дотримання АТ «Укресімбанк» економічних нормативів у 2020-2022 рр.*

Назва нормативу	Нормативне значення	Роки			Відхилення	
		Станом на 01.01.2021	Станом на 01.01.2022	Станом на 01.01.2023	2021/2020	2022/2021
1	2	3	4	5	6	7
Нормативи капіталу:						
H1	200 млн грн.	15 049,6	13 815,3	7 770,2	-1234,3	-6045,1
H2	не менше 10%	23,27	18,16	7,66	-5,11	-10,5
H3	не менше 7%	16,26	11,29	3,84	-4,97	-7,45
Нормативи ліквідності:						
H6	не менше 60%	84,32	85,58	-	+1,26	-
NSFR	з 1.10.21 -90%; з 1.04.22 -100%	-	122,01	139,06	+122,01	+17,05
Нормативи кредитного ризику:						
H7	не більше 25%	19,97	18,72	33,82	-1,25	+15,1
H8	не більше 8-ми кратного розміру регулятивного капіталу	153,85	235,95	642,35	+82,1	+406,4
H9	не більше 5%	0,33	0,39	0,28	+0,06	-0,11
Нормативи інвестування:						
H11	не більше 15%	0,02	0,02	0,06	0	+0,04
H12	не більше 60%	0,19	0,19	0,06	0	-0,13

Кінець таблиці 2.13

1	2	3	4	5	6	7
Валютна позиція:						
ЛІ3-1	не більше 10%	2,55	0,3812	0,5038	-2,1688	+0,1226
ЛІ3-2	не більше 10%	0,06	0,7044	1,4002	+0,6444	+0,6958
LCR - коефіцієнт покриття ліквідністю:						
LCR _{ВВ}	мінімум 100%	342,83	193,21	176,73	-149,62	-16,48
LCR _{ІВ} -		370,85	163,38	312,64	-207,47	+149,26

* складено на основі [19]

Як бачимо з даних таблиці 2.13 АТ «Укрексімбанк» в основному дотримується визначених НБУ економічних нормативів. Лише у 2022 році відмічаються проблеми із недотриманням нормативів капіталу Н2 (достатності (адекватності) регулятивного капіталу) та Н3 (достатності основного капіталу), а також Н7 (норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента), до того ж слід відмітити зростання розміру нормативу Н8 (великих кредитних ризиків) одразу на 406,4% у 2022 році.

Зрозуміло, що це прояв впливу глибокої економічної кризи, що спричинена повномасштабним вторгненням РФ до нашої країни. Слід відмітити, що НБУ в умовах дії воєнного стану ухвалив рішення про незастосування заходів впливу за недотримання економічних нормативів, якщо такі порушення виникли після 24.02.2022 р [20]. У наступному пункті кваліфікаційної роботи проведемо аналіз депозитних операцій АТ «Укрексімбанк» у 2020-2022 рр.

2.2 Напрями вдосконалення депозитних операцій на основі аналізу особливостей депозитної діяльності АТ «Укресімбанк» в 2020-2022 роках

АТ «Укресімбанк» пропонує свої депозитні послуги як для фізичних, так і для юридичних осіб. Їх перелік та особливості наведено в таблицях 2.14 та 2.15.

Таблиця 2.14 – Перелік депозитних послуг для фізичних осіб

№ з.п.	Назва депозиту	Умови
1	«Валюта без обмежень»	Мінімальна сума: 5000 USD; Строк дії: 190 днів; без поповнення із виплатою процентів в кінці строку; ставка 0,25%
2	«Захисник України»	Мінімальна сума: 25 000 грн, 1000 USD, 1000 EUR; Строк дії: 31-3650 днів з пролонгацією; без поповнення із щомісячною виплатою процентів; ставка залежно від валюти та терміну: 13,5-16,5% у грн; 1,15-2,6% у USD; 0,2-1,05 у EUR
3	«Накопичувальний строковий»	Мінімальна сума: 25 000 грн, 1000 USD, 1000 EUR; Строк дії: 31-3650 днів з пролонгацією; поповнення не більше 30% первинної суми із щомісячною капіталізацією процентів; ставка залежно від валюти, суми депозиту та терміну: 12,3-15,7% у грн; 0,5-2,45% у USD; 0,1-1% у EUR
4	«Прибутковий строковий»	Мінімальна сума: 25 000 грн, 1000 USD, 1000 EUR; Строк дії: 93-3650 днів з пролонгацією; поповнення не більше 30% первинної суми із щомісячною виплатою процентів; ставка залежно від валюти, суми депозиту та терміну: 13,5-15,7% у грн; 1,4-2,45% у USD; 0,4-1% у EUR
5	«Зручний»	Мінімальна сума: 5 000 грн; Строк дії: 184-3650 днів з пролонгацією; поповнення без обмежень із щомісячною капіталізацією процентів; із достроковим відкликанням; ставка залежно від терміну: 184-367 днів 9,5%, 368-3650 днів 10%.
6	«Оптимальний»	Мінімальна сума: 25 000 грн, 1000 USD, 1000 EUR; Строк дії: 7 днів з можливістю пролонгації до 210 днів; без поповнення із щотижневою виплатою процентів; без дострокового відкликання; ставка зростає із зростанням строку: 9,5-12% у грн; 0,15-0,85% у USD; 0,05-0,5% у EUR

Джерело: складено на базі [19]

За даними таблиці 2.14 бачимо, що банком розроблено широку лінійку депозитних продуктів для клієнтів – фізичних осіб, аби кожен міг у запропонованих умовах обрати саме той варіант примноження власних заощаджень, що відповідає його потребам. АТ «Укресімбанк» є учасником

Фонду гарантування вкладів фізичних осіб з 2 вересня 1999 року, свідоцтво учасника Фонду від 29.08.2019 № 021 (Додаток Г). Гарантування вкладів на час дії воєнного стану – 100 %.

Для юридичних осіб банк також пропонує депозитні продукти та управління ліквідністю, наголошуючи на таких перевагах як: «оперативне управління тимчасово вільними коштами; розміщення коштів траншами на короткі строки; проценти вищі, ніж за залишками на поточних рахунках; гарантія збереження вкладу від державного банку» [19].

Таблиця 2.15 – Перелік депозитних послуг для юридичних осіб

№ з.п.	Назва депозиту	Умови
1	«Короткостроковий вклад (депозит)»	Строк дії договору: 1 рік; строк розміщення: транші на строк від 4 до 92 днів, у рамках договору можна розміщувати декілька траншів; виплата процентів в кінці кожного траншу; з правом і без права дострокового відкриття суми траншу
2	«Депозитна лінія»	Мінімальний незнижуваний залишок: 10 000 грн, 2000 USD, 2000 EUR; з поповненням до визначеної договором максимальної суми; проценти нараховуються щомісяця та виплачуються за умовами договору: щомісяця, у кінці строку, капіталізуються; ставка пропорційно до величини мінімального незнижувального залишку.
3	«Строкові вклади (депозити)»	Строк дії депозиту: 93 – 2555 днів; без поповнення; окрім депозиту з капіталізацією; виплата процентів в кінці кожного траншу; з правом і без права дострокового відкриття
4	«Овернайт»	Строк дії: 1 рік, протягом якого можна багаторазово розміщувати кошти; строк розміщення: транші на строк від 1 до 3 днів, у рамках договору можна розміщувати декілька траншів; без поповнення і без дострокового відкриття; проценти виплачуються у вигляді доходу за кожен день вкладу.
5	«Вклад (депозит) у банківських металах»	Валюта вкладу: золото; мінімальна маса: 1000 грамів; строк: 30 днів; без поповнення, з достроковим відкриттям і сплатою процентів у кінці строку дії договору.

Джерело: складено на базі [19]

АТ «Укрексімбанк» пропонує своїм клієнтам юридичним особам широкий вибір депозитних продуктів у різних валютах та банківських металах, що дозволяє ефективно управляти ліквідністю компанії та примножувати тимчасово вільні кошти з метою максимізації прибутку клієнтів. Слід

зазначити, що відповідно із рейтингом «Кращі депозити для бізнесу в 2020 році», що формує «Простобанк Консалтинг», два види депозитів банку для бізнесу очолили рейтинг банківських продуктів року, а саме: депозит зі щомісячною виплатою відсотків та депозит з виплатою відсотків у кінці строку зайняли відповідно перше і друге місця. Дане дослідження проводиться на базі щоквартальних оцінок пропозиції депозитних продуктів десятима найбільшими банками України.

Проведемо оцінку та аналіз депозитного портфелю АТ «Укресімбанк». І почнемо із вивчення складу та динаміки депозитного портфелю у розрізі суб'єктів (таблиця 2.16)

Таблиця 2.16 – Аналіз складу та динаміки депозитного портфелю АТ «Укресімбанк» у розрізі суб'єктів за 2020-2022 рр.

Депозити	Роки						Абсолютне відхилення, млн. грн		Відносне відхилення, %		Зміна в структурі, %	
	2020		2021		2022		2021/2020	2022/2021	2021/2020	2022/2021	2021/2020	2022/2021
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%						
Строкові, в т.ч.	55189	83,5	45440	86,8	46467	85,9	-9749	+1027	-17,7	+2,3	+3,2	-0,9
юр. осіб	33298	50,4	26351	50,3	25797	47,7	-6947	-554	-20,9	-2,1	-0,1	-2,6
фіз. осіб	21891	33,1	19089	36,5	20670	38,2	-2802	+1581	-12,8	+8,3	+3,3	+1,8
До запитання, в т.ч.	10871	16,5	6922	13,2	7623	14,1	-3949	+701	-36,3	+10,1	-3,2	+0,9
юр. осіб	9079	13,7	5381	10,3	6218	11,5	-3698	+837	-40,7	+15,6	-3,5	+1,2
фіз. осіб	1792	2,7	1541	2,9	1404	2,6	-251	-137	-14,0	-8,9	+0,2	-0,3
Всього	66060	100	52362	100	54089	100	-13698	+1727	-20,7	+3,3	0	0

Тенденція зменшення депозитного портфелю за всіма видами вкладників проявилась у 2021 році, а вже у 2022 році продовжували скорочуватись лише строкові депозити юридичних осіб та депозити до запитання фізичних осіб. Перше можна пояснити скороченням обсягів тимчасово вільних коштів у суб'єктів господарювання, які можна на тривалий термін вилучити з обороту, в той же час фізичні особи, що розміщують кошти на депозити з метою отримання доходу, орієнтуються на більш високі ставки за строковими депозитами банку.

Аналітична оцінка залучених банком строкових депозитів та депозитів до запитання здійснюється за допомогою системи показників, сформованої на основі [18] (таблиця 2.17).

Таблиця 2.17 – Аналіз ефективності залучення депозитних ресурсів АТ «Укресімбанк» у розрізі суб'єктів за 2020-2022 рр.

Показники	Роки			Абсолютне відхилення, (+/-)		Відносне відхилення, %	
	2020	2021	2022	2021/ 2020	2022/ 2021	2021/ 2020	2022/ 2021
Питома вага депозитів у залучених коштах, %	57,62	43,11	30,80	-14,52	-12,31	-25,2	-28,5
Питома вага депозитів до запитання, %	9,48	5,70	4,34	-3,78	-1,36	-39,9	-23,8
Питома вага строкових депозитів, %	48,14	37,41	26,46	-10,73	-10,95	-22,3	-29,3
Коеф. використання депозитів	0,74	1,32	1,53	+0,58	+0,21	+78,4	+15,9
Коеф. відносної витратності депозитів	0,13	0,17	0,16	+0,03	-0,01	+26,2	-3,2
Коеф. співвідношення депозитів та власного капіталу банку	6,40	4,21	13,28	-2,19	+ 9,07	-34,3	215,7

З даних таблиці 2.17 бачимо, що АТ «Укресімбанк» веде не надто активну діяльність щодо залучення депозитів клієнтів, адже суттєва частка залучених коштів припадає не на депозити. А отже, значну частину становлять кошти клієнтів на поточних рахунках, тобто банк приділяє багато уваги розрахунково-касовому обслуговуванню. Суттєво зріс коефіцієнт використання депозитів, проте, оскільки суттєво зменшилась їх питома вага як цілому, так і в розрізі термінів залучення, то це не свідчить про активізацію інвестування залучених на депозити коштів, а радше чинить негативний вплив на можливість банку спрямовувати ресурси на довгострокові активні операції. Варто відмітити, що за даними звітності АТ «Укресімбанк» рівень концентрації залучення коштів від найбільших п'ятьох клієнтів-юридичних осіб за станом на 31.12.2021 року в сумі 7 059,3 млн грн, що склало 22,2% від усіх депозитів юридичних осіб. В той же час на 31.12.2020 року аналогічна сума залучення становила 19 731,9 млн грн. або 46,6%. На аналогічні дати депозити фізичних осіб включали кошти, залучені від десятих клієнтів фізичних осіб, у сумі 1 752,3 млн грн. або ж 8,5% у портфелі депозитів фізичних осіб. В той же час на

31.12.2020 року аналогічна сума залучення становила: 1 473,4 млн грн. або 6,2% [19]. Отже, бачимо суттєву концентрацію за групою клієнтів депозитів юридичних осіб, хоча частка їх значно скоротилась, на 24,2%. І це є позитивним сигналом, адже суттєва концентрація збільшує ризик втрат та порушення ліквідності в разі дострокового вилучення депозитів А от за депозитами фізичних осіб, навпаки, дещо зросла на 2,3%.

Оскільки, чим вища частка зобов'язань банку перед клієнтами на довгостроковій основі, тим вища стабільна частина ресурсів комерційного банку, а питома вага строкових депозитів АТ «Укресімбанк» скоротилась протягом досліджуваного періоду, то це негативно впливає на ліквідність банку та потенційно збільшує його залежність від міжбанківських позик. Проте строкові депозити є дорожчими, що негативно впливає на прибутковість банку, тому можна говорити, що АТ «Укресімбанк» віддає перевагу потенційній прибутковості над стабільністю ресурсної бази. В той же час значна та зростаюча протягом 2020-2022 рр. частка залишків на рахунках клієнтів також знижує стабільність ресурсної бази, збільшує потребу у високоліквідних активах, і цим загострює проблему ліквідності. У світлі окреслених проблем банку варто активізувати роботу щодо залучення коштів на депозити клієнтів.

Залучати кошти громадян на депозити є актуальною та важливою справою, адже завдяки цьому ці кошти, що раніше знаходились поза господарським оборотом, починають «рухатись» і працювати не лише на свого власника, а й на економіку країни, поповнювати Державний бюджет через податок на пасивні доходи, розширювати кредитні можливості банківської системи тощо. Загалом, кожен банк зацікавлений у збільшенні обсягів залучених депозитних коштів, котрі тимчасово перебувають у його розпорядженні. Задля цього йому необхідно постійно вдосконалювати існуючі й вводити нові форми та методи роботи із клієнтами, залучати різні категорії вкладників шляхом ведення науково-дослідної та аналітичної роботи, активно використовувати маркетинг, проводити рекламні кампанії, розширювати ділові контакти з клієнтами тощо.

За результатами проведених в роботі досліджень пропонуємо такі пріоритетні напрямки вдосконалення депозитних операцій банків (рисунок 2.9).

Рисунок 2.9 – Напрями вдосконалення депозитних операцій банків
(згруповано на основі [8, 13, 18, 32, 35])

Підбиваючи підсумки зазначимо, що вжиття запропонованих, а також інших заходів щодо вдосконалення депозитних операцій призведе до збільшення строкових, стабільних депозитів у ресурсній базі АТ «Укресімбанк», а це свою сприятиме підвищенню ефективності діяльності банківської установи в цілому.

Висновки

Відповідно до поставленої мети у ході дослідження було обґрунтовано теоретико-організаційні та нормативно-правові основи депозитних операцій в системі формування банківських ресурсів та розроблено напрями удосконалення їх здійснення.

У першому розділі кваліфікаційної роботи проаналізовано погляди науковців на сутність понять «депозит», «вклад» та обґрунтовано, що варто дотримуватись букви закону, котрий регулює банківську діяльність щодо депозитних операцій. На сьогодні депозит – це єдиний термін для означення коштів, які тимчасово залучені банком згідно з угодою на будь-який час і від будь-якої особи. Також визначено, що з метою формування якісної ресурсної бази на основі депозитних джерел саме походження коштів – від юридичних чи від фізичних осіб – відіграє важливу роль щодо формування умов залучення та обслуговування цих двох груп клієнтів, адже специфіка появи у них тимчасово вільних коштів та мотиви розміщувати їх на депозит в банках суттєво різняться.

Проведений аналіз законодавчого регулювання здійснення банками депозитних операцій дозволяє позитивно оцінити сформовану законодавчу базу, що забезпечує як чіткі та однакові для всіх банків правила залучення коштів клієнтів на депозити, так і встановлює способи захисту коштів вкладників – фізичних осіб – у разі банкрутства банківської установи. Також, на основі порівняльного аналізу з'ясовано що системи гарантування вкладів в Україні та в інших європейських країнах мають несуттєві відмінності, оскільки, у країнах ЄС відбувається гарантування вкладів як фізичних осіб, так і юридичних осіб, з деякими винятками відповідно до законів окремих країн.

У другому розділі кваліфікаційної роботи проведено аналіз сучасного стану та тенденцій розвитку депозитного ринку України, котрий протягом останніх трьох років зазнає суттєвого впливу чинників «force majeure». У 2020 році пандемія COVID-19 привела до різкої рецесії світового масштабу,

відповідно чистий прибуток банків України знизився майже на третину в порівнянні із 2019 роком. У 2021 році він досягнув історичного максимуму – 77 375,7 млн грн, але з початком повномасштабного вторгнення у 2022 році чистий прибуток скоротився на 68,1%. В структурі зобов'язань кошти клієнтів становлять 85-90% усіх залучених ресурсів. Основними трендами на ринку депозитних операцій 2020-2022 роках є зменшення частки строкових депозитів та зростання частки депозитів, номінованих у національній валюті, що пояснюється як практичною безальтернативністю інвестування коштів, так і постійним зниженням відсоткових ставок по депозитах у першій половині дослідженого періоду. Наприкінці ж 2022 року прослідковується початок зворотного процесу – зростання ставок, оскільки банки відчули брак коштів у зв'язку із впливом дії воєнного стану.

АТ «Укресімбанк» є одним з державних банків та віднесений до системно важливих, що забезпечує стабільність усієї банківської системи України. Активи банку в цілому за досліджений період 2020-2022 рр. суттєво зросли: на 43 405 551 тис.грн або +22,5%. У структурі активів найбільшу частку займають кредити юридичних осіб. У структурі ж зобов'язань банку найбільшу частку займають кошти клієнтів, серед яких найбільше припадає на кошти юридичних осіб. А от ситуація із капіталізацією є доволі невтішною через від'ємний фінансовий результат у 2020 та 2022 роках, накопичення непокритого збитку зменшує суму власного капіталу. Хоча банк пропонує широку лінійку депозитних продуктів для всіх груп клієнтів, загалом у межах досліджуваного періоду відбулось поступове скорочення депозитного портфеля. У світлі окреслених проблем банку варто активізувати роботу щодо залучення коштів на депозити клієнтів. За результатами проведених в роботі досліджень запропоновано пріоритетні напрямки вдосконалення депозитних операцій банків загалом та АТ «Укресімбанк», зокрема.

Список використаних джерел

1. Андрейків Т.Я. Суть та значення фінансових ресурсів банку в забезпеченні його стабільності / Т.Я. Андрейків, П.М. Сенищ, М.М. Сивуляк // Підприємництво і торгівля. – 2016. – №20. – С. 64-70
2. Банківська енциклопедія / С. Г. Арбузов, Ю. В. Колобов, В. І. Міщенко, С. В. Науменкова. – Київ : Знання, 2011. – 504 с.
3. Блащук-Дев'яткіна Н. Сучасні тенденції формування ресурсів комерційних банків України / Н. Блащук-Дев'яткіна, В. Ігнатишина, У.Скидан // Молодий вчений. – 2020. - №3 (79), - С.209-213.
4. Васюренко О. В. Банківські операції : навч. посіб; 6-те вид., перероб. і доп / О. В. Васюренко – К.: Знання, 2008. – 318 с.
5. Васюренко О. В. Економічний аналіз діяльності комерційних банків : навч. посіб. / О. В. Васюренко, К. О. Волохата. – Київ: Знання, 2006. – 463 с
6. Вовчак О. Д. Кредит і банківська справа : підручник / О. Д. Вовчак, Н. М. Руцишин, Т. Я. Андрейків. – К. : Знання, 2008. – 564 с
7. Господарський кодекс України [Електронний ресурс]: закон: [прийнято Верховною Радою 16 січ. 2003р.] :офіц. текст : станом на 31.03.2023 // Офіційний сайт ВРУ. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 17.04.2023)
8. Данік Н., Ємельянов А. Теоретичні аспекти впливу якості ресурсної бази на фінансову стійкість банку / Н. Данік, А. Ємельянов // International Science Journal of Management, Economics & Finance. – 2022. -№ 5, - Р.10-16
9. Депозитні ставки українських банків [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://cutt.ly/t6KXAsU> (дата звернення: 17.04.2023)
10. Енциклопедичний фінансово-економічний словник : словник-довідник / кол. авт. : 4 та ін. – Дніпро : Видавець Біла К. О., 2018. – 164 с.
11. Енциклопедія банківської справи України. [ред кол.: В. Стельмах (голова) та ін.] – Київ : Молодь, Ін Юре, 2007. – 680 с.

12. Енциклопедія сучасної України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-26035> (дата звернення: 17.04.2023)
13. Колодяжна Т.В. Економічна сутність та класифікація депозитних операцій комерційних банків / Т.В. Колодяжна, Т.О. Бакуменко // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2018. – №22. – С.804-806
14. Коцовська Р.Р. Банківські операції : навч. посіб. / Р.Р. Коцовська, О.П. Павлишин, Л.М. Хміль – Київ: УБС НБУ ; Знання, 2010. – 390 с.
15. Кутідзе Л. С. Структура залучених фінансових ресурсів комерційним банком / Л. С. Кутідзе, О. А. Гринько // Економічний простір. – 2009. – №23/2. – С.131-139.
16. Методика розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків в Україні [Електронний ресурс]: рішення: [прийнято Правлінням НБУ 15 груд. 2016 р. № 803-рш] :офіц. текст : станом на 29.03.2023 // Офіційний сайт ВРУ. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/ua/news/all/Method_15122017_803-rsh_economic_ratios (дата звернення: 17.04.2023)
17. Мороз А.М. Банківські операції : підручник / А. М. Мороз, М. І. Савлук, М. Ф. Пуховкіна та ін. ; за ред. А. М. Мороза. – К. : КНЕУ, 2010. – С. 384.
18. Мулик Т.О. Порядок здійснення та організація аналізу депозитних операцій банку / Т.О. Мулик // Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: «Економічні науки». – 2021. – №8.
19. Офіційний сайт АТ «Укрексімбанк» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.eximb.com> (дата звернення: 17.04.2023)
20. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 17.04.2023)
21. Петрук О.М. Банківська справа. навч. посіб. ; за ред. Ф. Ф. Бутинця. К.: Кондор,2007. – 461 с.
22. Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій та операцій з ощадними сертифікатами банку

[Електронний ресурс]: постанова: [прийнято Правлінням НБУ 3 груд. 2003р. №516] :офіц. текст : станом на 01.08.2022 // Офіційний сайт ВРУ. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1256-03#Text> (дата звернення: 17.04.2023)

23. Присяжнюк О. П. Джерела формування та зміцнення ресурсної бази комерційних банків в Україні[Електронний ресурс] / О. П. Присяжнюк // Проблеми та перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць. – 2011. – № 31. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/socgum/pprbsu/201131/11_31_27.pdf (дата звернення: 17.04.2023)

24. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс]: закон: [прийнято Верховною Радою 7 груд. 2000 р.] : офіц. текст : станом на 28.04.2023 // Офіційний сайт ВРУ. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14/ed20230428#Text> (дата звернення: 17.04.2023)

25. Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення стабільності системи гарантування вкладів фізичних осіб [Електронний ресурс]: закон: [прийнято Верховною Радою 1 квіт. 2022 р.] : офіц. текст : станом на 28.10.2022 // Офіційний сайт ВРУ. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2180-20#Text> (дата звернення: 17.04.2023)

26. Про затвердження Положення про порядок розрахунку, нарахування і сплати зборів до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб [Електронний ресурс]: рішення: [прийнято Виконавчою дирекцією ФГВФО 2 липн. 2012 р.] :офіц. текст : станом на 10.12.2022 // Офіційний сайт ВРУ. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1273-12#Text> (дата звернення: 17.04.2023)

27. Про затвердження Положення про процентну політику Національного банку України [Електронний ресурс]: постанова: [прийнято Правлінням НБУ 21 квіт. 2016 р.] :офіц. текст : станом на 10.09.2021 // Офіційний сайт ВРУ. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0277500-16#Text> (дата звернення: 17.04.2023)

28. Про заходи щодо захисту прав фізичних осіб – вкладників комерційних банків [Електронний ресурс]: указ: [прийнято Президентом України 10 вер.1998 р.]: офіц. текст : станом на 10.09.1998 // Офіційний сайт ВРУ. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996/98#Text> (дата звернення: 17.04.2023)

29. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб [Електронний ресурс]: закон: [прийнято Верховною Радою 23 лют. 2012 р.] : офіц. текст : станом на 31.03.2023 // Офіційний сайт ВРУ. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4452-17#Text> (дата звернення: 17.04.2023)

30. Про Фонд гарантування вкладів фізичних осіб [Електронний ресурс]: закон: [прийнято Верховною Радою 20 вер. 2000 р.] : офіц. текст : станом на 21.09.2012 // Офіційний сайт ВРУ. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2740-14#Text> (дата звернення: 17.04.2023)

31. Руцишин Н. М. Фінансові ресурси банків та особливості їх формування в сучасних умовах / Н. Руцишин // Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту. – 2014. – №. 30. – С. 263-279.

32. Руцишин Н.М. Сучасний стан та на прями розвитку депозитної діяльності банків України [Електронний ресурс] / Н.М. Руцишин, І.І. Милян. – 2019. – Режим доступу: http://visnyk.onu.od.ua/journal/2019_24_2/22.pdf (дата звернення: 17.04.2023)

33. Стечишин Т. Б. Банківська справа : навч. посіб. / Т. Б. Стечишин, Б. Л. Луців. – Тернопіль: ТНЕУ, 2019. – 404 с.

34. Уряд визначив бізнес-модель Укрексімбанку до 2025 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://finclub.net/ua/news/kabmin-vyznachyv-biznesmodel-ukreksimbanku-na-4-roky.html> (дата звернення: 17.04.2023)

35. Федішин М.П. Депозитні операції комерційних банків: сучасний стан та тенденції розвитку / М.П.Федішин, А.В. Білявська // Проблеми системного підходу в економіці. – 2019. – № 5(73). – С.112-119

36. Фролов С. Банківська справа і основи митного регулювання в Україні: теорія та практика : навч. посіб. / С. Фролов – Суми : ВТД «Університетська книга», 2004 –368 с.

37. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс]: закон: [прийнято Верховною Радою 16 січ. 2003р.] :офіц. текст : станом на 15.04.2023 // Офіційний сайт ВРУ. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#n1415> (дата звернення: 17.04.2023)

38. Bankowy Fundusz Gwarancyjny [Electronic resource] – Access mode: [http://ww-access mode: w.bfg.pl/](http://ww-access-mode:w.bfg.pl/) (Accessed on 17.04.2023)

39. Bulgarian Deposit Insurance Fund [Electronic resource] – Access mode: [http://di-access mode: f.bg/en/](http://di-access-mode:f.bg/en/) (Accessed on 17.04.2023)

40. Deposit Insurance Fund of the Czech Republic [Electronic resource] – Access mode: <http://www.fpv.cz/en/> (Accessed on 17.04.2023)

41. Directive 2014/49/EU on deposit guarantee schemes [Electronic resource] – Access mode: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN-PL/TXT/?uri=CELEX:32014L0049&from=EN> (Accessed on 17.04.2023)

42. Mikliński M. The origins and evolution of deposit banking activities – analysis of the literature / M. Mikliński // Financial Law Review. – 2021. –№ 23 (3). –P.128-145

43. National Deposit Insurance Fund of Hungary [Electronic resource] – Access mode: <http://www.oba.hu> (Accessed on 17.04.2023)

44. Rose P.S. Bank Management & Financial Services / P. S. Rose , S. Conway Hudgins. –McGraw-Hill, 2013. – 740 p.

45. Wall N. Complete A-Z economics and business studies handbook / N. Wall, I. Marcouse, B. Martin, D. Lines – London : Hodder & Stoughton, 2003. – 354 p.

Додатки